

Київський столичний університет імені Бориса Грінченка
Факультет економіки та управління
Кафедра управління

«Допущено до захисту»
Завідувач кафедри д.держ.упр.,
доцент

Рябець Катерина Анатоліївна

(підпис)

«05» чудне 2025 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему: «Формування публічного управління якістю освіти»

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНОЇ ПРОГРАМИ

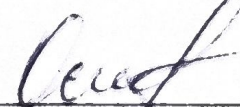
281.00.01 Державне управління

другого (магістерського) рівня вищої освіти

Галузь знань: 28 Публічне управління та адміністрування
Спеціальність: 281 Публічне управління та адміністрування
Кваліфікація: магістр публічного управління та адміністрування

Виконав (ла)

студентка групи ДУМ-1-24-1.43
Остапенко Юлія Володимирівна

(підпис)

Науковий керівник

д.держ.упр, доцент

Рябець Катерина Анатоліївна

(підпис)

Київ – 2025

АНОТАЦІЯ

Остапенко Ю.В. ФОРМУВАННЯ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ОСВІТИ

Кваліфікаційна магістерська робота присвячена теоретичному й практичному обґрунтуванню процесів формування публічного управління якістю освіти в Україні в умовах євроінтеграційних трансформацій. У роботі розкрито сутність і зміст понять «публічне управління» та «якість освіти», визначено принципи й функції публічного управління у сфері забезпечення якості освіти, проаналізовано нормативно-правові засади та роль державних органів, які беруть участь в процесах публічного управління якістю освіти. На основі дослідження запропоновано практичні рекомендації щодо вдосконалення формування публічного управління якістю освіти.

Ключові слова: публічне управління, якість освіти, державна політика, забезпечення якості освіти, європейський освітній простір, акредитація освітньо-професійних програм, фахова передвища освіта.

Магістерська робота складається з вступу, трьох розділів, висновків, списку використаної літератури, що містить 102 найменування, та 1 додатку.

Загальний обсяг магістерської роботи – 97 сторінок, основний текст розміщено на 79 сторінках. Робота містить 15 рисунків та 11 таблиць.

ABSTRACT

Yuliia Ostapenko FORMATION OF PUBLIC GOVERNANCE FOR EDUCATION QUALITY

This master's thesis presents a theoretically grounded and methodologically integrative investigation into the formation of public governance mechanisms aimed at ensuring education quality in Ukraine within the transformative conditions of European integration.

The study conceptualizes the notions of public governance and education quality, outlines the fundamental principles and functions of public governance in the domain of education quality assurance, and critically examines the regulatory and legal framework along with the responsibilities of state institutions involved in these processes.

Based on the research findings, the thesis formulates practical recommendations for enhancing the effectiveness of public governance in the field of education quality.

Key words: public governance, education quality, state policy, education quality assurance, European educational area, accreditation of educational and professional programs, professional pre-higher education.

The master's thesis comprises an introduction, three chapters, conclusions, a list of 102 references and one appendix.

The total volume of the master's thesis is 97 pages, including 79 pages of main text, supplemented by 15 figures and 11 tables.

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ.....	5
ВСТУП.....	6
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ОСВІТИ.....	9
1.1. Сутність та зміст формування публічного управління якістю освіти	9
1.2. Принципи та функції публічного управління якістю освіти	17
1.3. Нормативно-правове регулювання публічного управління забезпечення якості освіти	22
Висновки до розділу 1.....	27
РОЗДІЛ 2 СУЧАСНИЙ СТАН ФОРМУВАННЯ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ОСВІТИ.....	29
2.1. Особливості структури публічного управління якістю освіти	29
2.2. Реалізація державної політики у сфері забезпечення якості освіти	38
2.3. Зовнішня система забезпечення якості освіти в контексті публічного управління	45
Висновки до розділу 2.....	53
РОЗДІЛ 3 ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ФОРМУВАННЯ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ОСВІТИ.....	54
3.1. Тенденції формування публічного управління якістю освіти	54
3.2. Проблеми формування публічного управління якістю освіти.....	63
3.3 Практичні рекомендації щодо вдосконалення формування публічного управління якістю освіти	73
Висновки до розділу 3.....	82
ВИСНОВКИ	83
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	85
ДОДАТКИ	96

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

АІКОМ - Автоматизований інформаційний комплекс освітнього менеджменту
ВСП ЗВО – відокремлений структурний підрозділ закладу вищої освіти
ГЕР – Галузева експертна рада
ДООУ НМЦ – Державна освітня установа Навчально-методичний центр з питань якості освіти
ДСЯО – Державна служба якості освіти
ЄДЕБО – Єдина державна електронна база з питань освіти
ЄПВО – Європейський простір вищої освіти
ЗВО – Заклад вищої освіти
ЗЗСО – Заклад загальної середньої освіти
ЗНО – Зовнішнє незалежне оцінювання
МОН – Міністерство освіти і науки України
Національне агентство – Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти
НМТ – Національний мультипредметний тест
ОЕСР - Організація економічного співробітництва та розвитку
УЦОЯО – Український центр оцінювання якості освіти
ФПО – фахова передвища освіта
EFQM - European Foundation for Quality Management
EHEA - European Higher Education Area
ENQA - European Association for Quality Assurance in Higher Education
EQAR - European Quality Assurance Register for Higher Education
ESG-2015 - European Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area
TQM - Total Quality Management

ВСТУП

Актуальність теми. Сучасний етап розвитку українського суспільства характеризується реформуванням, що охоплює усі сфери, включаючи освітню галузь. У контексті курсу євроінтеграції України якість освіти визначається одним з стратегічних напрямків державної політики. Забезпечення якості освіти є одним із основних пріоритетів публічного управління, оскільки воно безпосередньо впливає на конкурентоспроможність економіки держави.

Інтеграція української освіти у міжнародний освітній простір не тільки надала можливості для прояву досягнень та потенціалу, але також показала ряд прогалин та недоліків у якості освітніх послуг. Актуальність проблеми якості освіти в Україні наголошувалась за результатами міжнародних порівняльних досліджень, в тому числі Programme for International Student Assessment (PISA), що вказувало на потребу подальшого вдосконалення національної освітньої системи відповідно до міжнародних вимог та зосередження публічного управління на питанні якості освіти.

Публічне управління в освітній сфері, потребує не тільки прозорих процедур контролю, а також зворотнього зв'язку, аналізу результативності управлінських рішень та їх впливу на якість освітніх послуг.

Формування системи публічного управління якістю освіти є складним і комплексним процесом, що потребує інтеграції управлінських, нормативно-правових, аналітичних і суспільно-комунікаційних механізмів. Удосконалення механізмів публічного управління в освітній сфері набуває особливої актуальності в умовах децентралізації, цифровізації управлінських процесів і зростання автономії закладів освіти. Зазначені процеси вимагають чіткого розмежування повноважень центральних органів виконавчої влади, таких як Міністерство освіти і науки України, Державна служба якості освіти України, Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти, а також місцевих органів влади й самих закладів освіти.

Водночас спостерігається низка проблем, пов'язаних із фрагментарністю нормативно-правового регулювання, дублюванням функцій між органами управління, недостатньою прозорістю процедур оцінювання якості, відсутністю зворотного зв'язку між державою та освітянами. Це зумовлює потребу у науковому осмисленні процесів формування публічного управління якістю освіти, визначенні його основних етапів, принципів, функцій та інструментів реалізації.

Таким чином, актуальність теми «Формування публічного управління якістю освіти» є беззаперечною. Вона окреслюється потребою створення ефективної системи управління, яка забезпечує та підтримує високу якість освітніх послуг.

Оскільки тема формування публічного управління якістю освіти є надзвичайно широкою і охоплює всі рівні освіти, у даному дослідженні основна увага буде приділена саме фаховій передвищій освіті, що дає змогу виокремити найбільш актуальні управлінські аспекти, визначити проблеми та запропонувати механізми їх вирішення.

Метою дослідження є теоретичне обґрунтування та розробка практичних рекомендацій щодо формування публічного управління якістю освіти в умовах сучасних трансформацій.

Відповідно до мети поставлено наступні **завдання**:

1. Проаналізувати теоретичні основи формування публічного управління якістю освіти.
2. Охарактеризувати сучасний стан формування публічного управління якістю освіти в Україні.
3. Визначити проблеми формування публічного управління якістю освіти.
4. Сформулювати практичні рекомендації щодо впровадження механізмів публічного управління якістю освіти, спрямованих на підвищення її ефективності.

Об'єкт дослідження – публічне управління якістю освіти.

Предмет дослідження – формування публічного управління якістю освіти.

Методи дослідження – використовувались аналіз та синтез, методи теоретичного узагальнення, порівняння та статистичний методи. Також використовувались методи спостереження та опрацювання нормативно-правової бази публічного управління.

Практичне значення – результати магістерської роботи можуть бути використані для вдосконалення системи публічного управління якістю освіти в Україні. Матеріали дослідження можуть бути застосовані у практичній діяльності органів державної влади, закладів освіти, а також як основа для подальших наукових досліджень у сфері освітньої політики та забезпечення якості освіти.

Апробація результатів дослідження. Основні положення та результати досліджень, що викладені у магістерській роботі, оприлюднено на IX Всеукраїнській науково-практичній інтернет-конференції “Перспективи розвитку управлінських систем у соціальній та економічній сферах України: теорія і практика” 20 жовтня 2025 року.

Структура магістерської роботи. Магістерська робота складається з вступу, трьох розділів, висновків, списку використаної літератури, що містить 102 найменування, та 1 додатку.

Загальний обсяг магістерської роботи – 97 сторінок, основний текст розміщено на 79 сторінках. Робота містить 15 рисунків та 11 таблиць.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ОСВІТИ

1.1. Сутність та зміст формування публічного управління якістю освіти

Публічне управління якістю освіти полягає у формуванні та реалізації державної політики, спрямованої на досягнення освітніх стандартів, забезпечення доступності, справедливості та ефективності освітніх послуг.

Аналіз теоретичних засад публічного управління якістю освіти дозволяє глибше вивчити, виокремити компоненти та функції цієї системи для підвищення забезпечення якості освіти.

Полікомпонентність терміну «якість освіти» потребує різновекторного вивчення даної дефініції. У працях науковців підкреслюється, що якість освіти включає не лише відповідність стандартам, а й результативність у підготовці фахівця до професійної діяльності та життя в суспільстві [7].

За визначенням Г. Павлової якість – це сукупність властивостей об'єкта, яка поділяється на складники, що взаємодіють між собою. Вона визначає умови та закони існування об'єкта. Водночас взаємодія двох і більше об'єктів формують систему. Якість як характеристика передбачає аналіз складу, властивостей, будови, умови взаємодії елементів в системі.

Аналогічну позицію займає Л. Савченко, наголошуючи, що категорія якості не обмежується тільки окремими складовими властивостей об'єкта, а показує їх об'єднання в єдиний механізм, в складі якого є зовнішня та внутрішня визначеність, відносна стабільність, а також відмінність або схожість з іншими об'єктами [73].

Визначення Г. Кільової відносить поняття «якість» до філософської категорії. Вона має комплекс ознак та характеристик, завдяки чому забезпечується відмінність одного предмета від іншого і надається певна визначеність. На думку науковиці, предмет існує як самостійна основа, тому

втрата якості призведе до втрати самостійності. Якість тісно пов'язана з предметом і є його невід'ємною частиною [15].

Таким чином, поняття «якість» є універсальною характеристикою, яка використовується в різних галузях. Для освіти цей термін трансформується в категорію «якість освіти».

Енциклопедичне трактування якості освіти визначає її як гармонійну відповідність результатів освітньої діяльності потребам, цілям і нормативним стандартам. Це дозволяє аналізувати причини порушення цієї відповідності та здійснювати ефективне управління підвищенням якості [9].

За твердженням Т. Лукіної, рівень якості освіти відображає актуальний стан освітньої системи та адаптується до вимог особистості, суспільства і держави, еволюціонуючи разом із ними. [18].

Вчена виділяє наступні характеристики, які, на її думку, визначають якість освіти:

- 1) багатогранність – якість кінцевого результату освіти та якість потенціалу освітніх систем, що забезпечують його досягнення;
- 2) багаторівневність – різний рівень результатів якості освіти випускників закладів освіти різних рівнів;
- 3) багатосуб'єктність – оцінка якості освіти здійснюється різними суб'єктами, включаючи здобувачів освіти, випускників, батьків, роботодавців, державні органи та суспільство в цілому;
- 4) багатокритеріальність – якість освіти оцінюється за допомогою широкого спектра критеріїв і показників;
- 5) поліхромність – поєднання поточних, тактичних і стратегічних аспектів якості освіти, які можуть оцінюватися по-різному в різний час;
- 6) невизначеність – суб'єктивність оцінок якості освіти різними суб'єктами, що ускладнює однозначне визначення;
- 7) інваріантність і варіативність – наявність як загальних якостей, притаманних усім випускникам певного рівня освіти чи спеціальності, так і

специфічних, що визначаються для конкретних груп випускників чи освітніх систем [19].

Н. Батечко підкреслює, що якість освіти слід розуміти як багатовимірну систему, що охоплює організаційні механізми, педагогічні підходи, управлінські процеси та необхідні ресурси. У сукупності ці елементи забезпечують функціонування освітньої сфери та її відповідність установленим вимогам, суспільним нормам і визначеним стандартам [2].

За Л. Сігаєвою, якість освіти можна трактувати як сукупність характеристик, що визначають спроможність людини ефективно виконувати соціальні ролі, самореалізовуватися, удосконалювати власні компетентності та розвивати освітній і виховний потенціал [74].

Також варто звернути увагу на підхід О. Ляшенка, який визначає якість освіти через узгодженість освітнього процесу, його результатів і функціонування освітньої системи з визначеними цілями, актуальними потребами та встановленими суспільними нормами й стандартами. Науковець наголошує, що якість освіти є багатогранною категорією, яка включає:

1) політичний аспект – відображає засади державної освітньої політики на певному етапі розвитку та стратегічні напрями розвитку національної освітньої системи у контексті глобальних тенденцій;

2) соціальний аспект – визначає соціальні ідеали освіченості, цілі освіти, закріплені в державних стандартах;

3) управлінський аспект – передбачає стратегії впливу на критерії та показники функціонування освітньої системи, вибір ефективних шляхів її розвитку;

4) педагогічний аспект – охоплює сутність поняття, методи діагностування та аналізу педагогічних явищ і властивостей освітнього процесу, що має відповідати суспільним та особистісним потребам, закономірностям розвитку освіти [19].

Г. Полякова наголошує, що якість освіти має комплексний характер і включає якість сформульованих освітніх цілей, наявних ресурсів і умов, а

також організації освітніх процесів, які разом забезпечують досягнення позитивних та стійких результатів навчання [46].

В. Приходько розглядає якість освіти як багатовимірну модель, у якій поєднуються суспільні очікування та норми щодо особистості, освітнього середовища й самої освітньої системи на всіх етапах освітнього процесу. Автор виділяє внутрішні та зовнішні чинники якості освіти. До внутрішніх факторів належать:

- якість освітнього середовища (ефективність управління, науково-методична робота, ресурсне забезпечення, кадровий потенціал);
- якість освітнього процесу (науковість і доступність змісту, педагогічна майстерність, ефективність навчальних засобів, задоволення освітніх потреб);
- якість результатів (рівень навчальних досягнень, соціальна адаптація).

Зовнішні показники характеризують освіту як соціальну інституцію, що відображає її вплив на суспільство, задоволення потреб особистості та держави. Дослідник зауважує, що комплексний підхід до оцінки якості освіти передбачає врахування індивідуальних характеристик особистості, педагогічних умов організації освітнього середовища та соціальних аспектів функціонування освітніх систем [48].

Варто звернути увагу на підхід І. Шимків, яка трактує якість освіти як сукупність характеристик, що відповідають сучасним тенденціям педагогічної науки й практики та здатні задовольнити освітні запити особистості й суспільства. Науковиця наголошує, що оцінювання якості відбувається через співвіднесення цих характеристик із чинними освітніми стандартами [86].

Подібну думку висловлює А. Федько, акцентуючи, що якість освіти визначається узгодженістю освітнього процесу, отриманих результатів та функціонування освітньої системи із соціальними нормами, суспільними потребами та поставленими цілями [79].

У працях групи дослідників – Н. Батечко, О. Бульвінської, О. Локшиної, Н. Мосьпан, О. Проценко, С. Сисоєвої та І. Соколової – якість освіти описується з двох позицій: як показник загального стану та розвитку

національної освітньої системи і як критерій відповідності державної освітньої політики очікуванням суспільства та потребам окремої особистості [10].

3. Рябова розглядає якість освіти крізь призму якості освітніх послуг, підкреслюючи, що вона проявляється у відповідності результатів навчання вимогам державних стандартів, регіональних суспільних потреб та індивідуальних запитів здобувачів [72].

Л. Щоголева у своїх дослідженнях визначає якість освіти як відповідність освітніх процесів, результатів і умов функціонування системи затвердженим цілям, сучасним соціальним нормам і стандартам. Науковиця підкреслює її інтегральний характер, оскільки якість охоплює підготовку педагогічних кадрів, ресурсне забезпечення, управлінські підходи, матеріально-технічні умови та інші чинники, що спільно формують результативність діяльності закладу освіти. [81].

Аналіз поняття «якість освіти» показує, що у науковців немає одностайності у визначенні терміну. Формування системи якості освіти включає зовнішні та внутрішні чинники, різні складові та підсистеми.

Відповідно до підходів, представлених у документах Організації Об'єднаних Націй, публічне управління трактується як реалізація політичних, соціально-економічних та адміністративних повноважень у процесі управління державними справами. Воно охоплює сукупність механізмів та форм взаємодії, за допомогою яких громадяни та їх об'єднання реалізують свої права й обов'язки, представляють власні інтереси та беруть участь у врегулюванні суспільних суперечностей. При цьому управління здійснюється через усі наявні в суспільстві способи розподілу владних повноважень, управління публічними ресурсами та вирішення нагальних проблем [100].

Науковиця Л. Новак-Каляєва розглядає публічне управління як діяльність органів державної влади, місцевого самоврядування, представників бізнес-середовища та інститутів громадянського суспільства, що здійснюється в межах їхніх законодавчо визначених повноважень. Така діяльність охоплює основні управлінські функції — планування, організацію, координацію,

керівництво та контроль — і спрямована на формування та реалізацію управлінських рішень, що мають суспільну значущість і визначають напрями розвитку держави та її територіальних громад [66].

Р. Мельник характеризує публічне управління як різновид суспільно корисної діяльності, що здійснюється визначеним колом суб'єктів, насамперед органами державної влади, з метою задоволення публічних інтересів [20].

У свою чергу, Н. Філіпова акцентує увагу на тому, що публічне управління передбачає взаємодію між державним сектором та суспільством, а також узгодження державних, муніципальних і суспільних інтересів із залученням громадськості до контролю за діяльністю органів влади [80].

Б. Мельниченко визначає характерні риси публічного управління, серед яких виокремлює наступні ознаки:

- 1) є формою прояву публічної влади;
- 2) в його основу покладено принцип народного суверенітету, який проголошує народ носієм суверенітету і єдиним джерелом влади в суспільстві;
- 3) здійснюється в інтересах і з метою задоволення потреб усього суспільства. [21].

Узагальнюючим для визначення поняття «публічне управління» є використання термінів «взаємодія», «державна влада», «громадянське суспільство».

У сфері освіти публічне управління полягає у формуванні цілеспрямованої взаємодії між публічними інституціями, юридичними та фізичними особами в процесі реалізації нормативно-правових актів, що регулюють діяльність галузі і забезпечують її стале функціонування [84].

До основних принципів публічного управління у сфері освіти належить принцип верховенства права, який передбачає здійснення управлінських рішень виключно в межах чинного законодавства. Принцип демократичності ґрунтується на поєднанні зусиль державної влади та громадянського суспільства в інтересах громадян. Принцип підзвітності та

підконтрольності забезпечує чітку ієрархію у системі управління та поширюється як на органи влади, так і на заклади освіти.

Важливе значення має принцип відкритості, що передбачає прозорість діяльності суб'єктів публічного управління та її доступність для суспільства. Принцип соціальної спрямованості орієнтує державну політику не лише на інституційні аспекти розвитку освіти, а й на потреби педагогічних працівників і здобувачів освіти. Принцип інтегрованості зумовлює готовність системи освіти до євроінтеграційних процесів та її відповідність міжнародним стандартам якості.

Крім того, принцип доступності освіти гарантує можливість отримання освітніх послуг усіма членами суспільства незалежно від соціального статусу та місця проживання. Принцип відповідності цілям сталого розвитку спрямований на досягнення всеосяжної та якісної освіти й забезпечення навчання впродовж життя. Принцип єдності передбачає узгодженість усіх управлінських дій і заходів задля реалізації визначених стратегічних пріоритетів розвитку освіти в різних соціально-економічних умовах [36].

Окрім принципів публічного управління у сфері освіти, також виділяють функції публічного управління у сфері освіти. Вони представлені на рисунку.

Функції публічного управління у сфері освіти відіграють ключову роль у забезпеченні її стабільного розвитку, якості та відповідності сучасним суспільним потребам. Функціональний підхід дозволяє своєчасно реагувати на зовнішні виклики, впроваджувати інновації, забезпечувати дотримання освітніх стандартів і гарантувати рівний доступ до якісної освіти.

Рис. 1.1 Функції публічного управління в сфері освіти

Сформовано автором за даними [84]

Таким чином, публічне управління в сфері освіти представляє собою ряд механізмів, спрямованих на реалізацію державної політики в сфері освіти.

Водночас одним з пріоритетних напрямків публічного управління в освіті є якість освіти.

Процеси публічного управління якістю освіти передбачають використання наявного інструментарію й ресурсів, що сприятимуть розбудові комплексної та збалансованої системи забезпечення якості і взаємодії зацікавлених сторін: органів державної влади, закладів вищої освіти й організацій громадянського суспільства [1].

1.2. Принципи та функції публічного управління якістю освіти

Аналіз категорії «публічне управління якістю освіти» потребує визначення її принципів та функцій.

У попередньому розділі було визначено загальні принципи публічного управління освітою. Відповідно до European Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area (ESG-2015) [101] виділяють принципи публічного управління якістю освіти.

1. Урахування системи внутрішнього забезпечення якості освіти. Система зовнішнього забезпечення якості має взаємодіяти з внутрішньою системою забезпечення якості закладів освіти. Процеси акредитації, аудиту чи моніторингу базуються на звітності, самооцінці та внутрішніх механізмах контролю якості. Це забезпечує комплексність між внутрішнім і зовнішнім рівнями, де перший формує зміст політики якості, а другий — перевіряє її ефективність.

Необхідно зазначити, що ESG-2015 визначає також принципи системи внутрішнього забезпечення якості освіти:

- безперервне вдосконалення якості освіти;
- заклади освіти несуть первинну відповідальність за якість освіти, що надається;
- забезпечення якості відповідає різноманітності закладів освіти, програм і здобувачів;
- забезпечення якості сприяє розвитку культури якості;
- забезпечення якості враховує потреби та очікування здобувачів, усіх інших стейкхолдерів та суспільства.

2. Розроблення методологій, що відповідають меті. Створення таких підходів та критеріїв оцінювання, які узгоджуються з цілями державної політики у сфері освіти. Механізми процедур оцінювання якості освіти повинні бути спрямовані на досягнення стратегічних завдань, тобто підвищення якості освіти, ефективності управління, прозорості та довіри суспільства до освітніх інституцій.

Отже, методологія у публічному управлінні виступає засобом виконання цілей державної політики, забезпечуючи узгодженість між управлінськими рішеннями, механізмами оцінювання та очікуваними результатами.

3. Об'єктивність та незалежність оцінювання. Оцінювання повинні здійснювати незалежні експерти, які обираються шляхом конкурсного відбору. Має бути забезпечено неупереджене оцінювання, що базується на чітко визначених критеріях, методиках і публічно затверджених процедурах. Реалізація цього принципу потребує використання стандартизованих методик оцінювання, доступу до результатів проведеної процедури. В контексті публічного управління такий підхід сприяє зменшенню суб'єктивності оцінювання та підвищенню довіри до державних органів.

4. Прозорість та публічність процедур. Зміст цього принципу у контексті публічного управління якістю освіти полягає в забезпеченні доступу громадськості до інформації про критерії, методики, результати акредитацій, інституційних аудитів, моніторингів якості освіти та управлінських рішень, які ухвалюються на їх основі. Прозорість передбачає зрозумілість процедур та можливість громадського контролю за діями публічних органів. Таким чином, підвищується довіра суспільства до державної політики у сфері освіти.

Реалізація принципу прозорості забезпечує відповідність української системи управління якістю освіти європейським практикам ESG-2015, де відкритість і публічність визначені як ключові умови підвищення довіри до системи акредитації та оцінювання.

5. Принцип системності. Процедури оцінювання повинні проводитись періодично, що, з одного боку, формує системність, тобто можливість в динаміці оцінити зміни, які відбуваються в закладі освіти за певними критеріями. З іншого боку, змушує оновлювати механізми та критерії оцінювання.

Водночас принцип системності демонструє взаємозв'язок між системами зовнішнього та внутрішнього забезпечення якості освіти. А також

об'єднує нормативно-правові, організаційні, інформаційні, кадрові та інші складові управління.

Рис 1.2. Взаємозв'язок принципів публічного управління якістю освіти
Джерело узагальнено автором.

Для практичної реалізації принципів необхідним є формування функцій, які деталізують напрями виконання.

З-поміж функцій публічного управління освітою в наукових джерелах виокремлюють наступні:

- виявлення та упорядкування за пріоритетністю проблем, що виникають в сфері освіти;
- розв'язання актуальних питань у системі взаємодії: влада – освіта – суспільство;
- здійснення публічного контролю за освітніми процесами у закладах освіти з метою перевірки їх відповідності встановленим стандартам якості;
- оцінювання результативності впровадження управлінських рішень;

– забезпечення і реалізація визначених цілей публічного управління якістю освіти [84].

Для реалізації публічного управління якістю освіти необхідно розглянути безпосередньо функції, які її забезпечують. Виділяють наступні функції.

1. Нормативно-правова функція. Базовим нормативно-правовим документом, який регламентує питання публічного управління якістю освіти є Закон України «Про освіту» [58]. Правовий механізм публічного управління якістю освіти в Україні регулюється низкою законодавчих актів і визначає структуру, функції та обов'язки органів управління, а також права та обов'язки учасників освітнього процесу.

Законодавчу основу правового механізму публічного управління якістю освіти становить сукупність законів, нормативних та підзаконних актів. Варто відмітити, що законодавча основа регламентує права, обов'язки й відповідальність суб'єктів освітньої діяльності, встановлює стандарти освіти, вимоги до якості, сприяє забезпеченню правової бази для функціонування закладів освіти та органів публічного управління освітою [37].

2. Координаційна функція полягає в узгодженні дій між різними суб'єктами для досягнення цілей у забезпечення якості освіти. Вона включає взаємодію центральних органів влади з органами місцевого самоврядування та закладами освіти для реалізації державної політики, стандартизації та обміну кращими практиками.

3. Контролююча функція реалізується безпосередньо через проведення процедур ліцензування, моніторингу якості освіти, акредитації освітніх програм, інституційного аудиту.

4. Аналітична функція. В її основі лежить збір та аналіз даних шляхом проведення опитувань, залучення інформаційних систем, інформаційних панелей з подальшим оприлюдненням отриманих результатів щодо стану якості освіти.

5. Комунікативна функція реалізується через проведення громадських обговорень, зустрічей, круглих сторін із зацікавленими стейкхолдерами для отримання зворотнього зв'язку з подальшим корегуванням засад формування політики управління якістю освіти.

6. Інноваційна функція полягає у впровадженні найкращих практик іноземного досвіду публічного управління якістю освіти в український освітній простір з подальшою адаптацією цих підходів до національних умов, розробленням і застосуванням нових моделей управління та технологій оцінювання якості освіти, що сприяє удосконаленню системи публічного управління, забезпечує її гнучкість, ефективність і здатність швидко реагувати на освітні виклики.

7. Інтеграційна функція допомагає гармонізувати український та європейський простори шляхом узгодження стандартів якості, підходів до оцінювання результатів навчання та систем забезпечення якості освіти. Вона передбачає впровадження принципів і вимог Європейського простору вищої освіти (ЕНЕА), участь України в міжнародних програмах. Завдяки цьому забезпечується взаємне визнання кваліфікацій, академічна мобільність і формування єдиної системи європейської якості освіти.

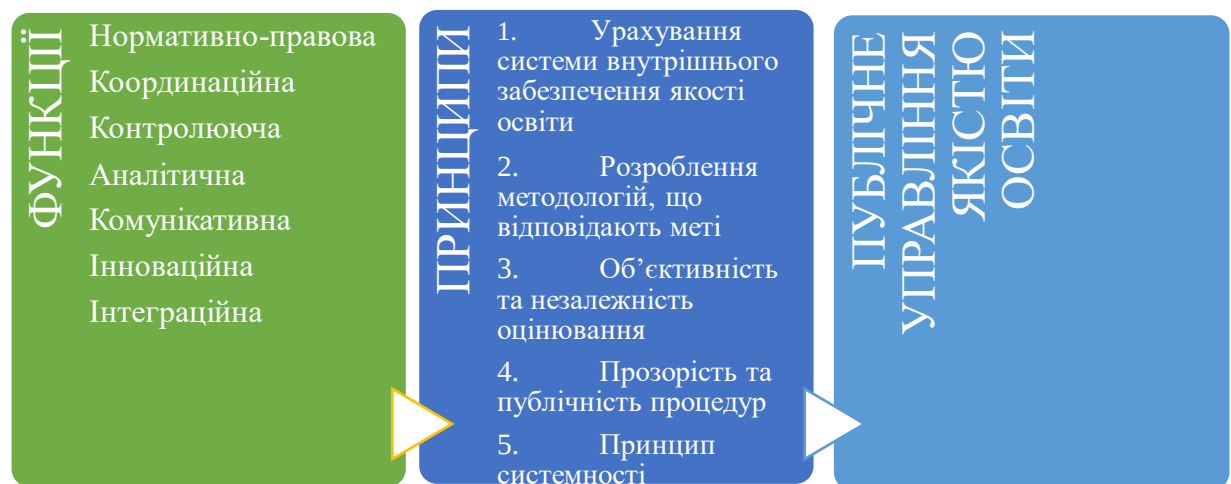

Рис. 1.3. Зв'язок принципів та функцій публічного управління якістю освіти
Джерело узагальнено автором.

Таким чином, принципи визначають загальні засади, на яких будується управління, а функції реалізують ці засади через конкретні дії. Взаємозв'язок між принципами і функціями формує єдину систему публічного управління якістю освіти відображено на рисунку.

Взаємодія принципів і функцій утворює цілісну систему, спрямовану на підвищення ефективності публічного управління якістю освіти в Україні.

1.3. Нормативно-правове регулювання публічного управління забезпечення якості освіти

Національна доктрина розвитку освіти визначає, що якість освіти є національним пріоритетом і передумовою національної безпеки держави, додержання міжнародних норм і вимог законодавства України щодо реалізації права громадян на освіту [25].

Нормативно-правова база України у сфері якості освіти є досить розвиненою і відповідає європейським стандартам.

Стаття 53 Конституції України закріплює право кожного громадянина на освіту та визначає обов'язок держави забезпечувати доступність і безоплатність дошкільної, повної загальної середньої, професійно-технічної та вищої освіти. Це є основою для формування державної політики у сфері забезпечення якості освіти [16].

Головним рамковим документом є Закон України «Про освіту», що визначає поняття якості освіти, принципи формування державної політики у цій сфері, а також функціонування внутрішніх і зовнішніх систем забезпечення якості.

Відповідно до статті 41 Закону України «Про освіту» метою розбудови та функціонування системи забезпечення якості освіти в Україні є:

- гарантування якості освіти;
- формування довіри суспільства до системи та закладів освіти, органів управління освітою;
- постійне та послідовне підвищення якості освіти.

Система зовнішнього забезпечення якості освіти може включати:

1) інструменти, процедури та заходи забезпечення і підвищення якості освіти, зокрема:

ліцензування освітньої діяльності;

акредитацію освітніх програм;

інституційну акредитацію;

зовнішнє незалежне оцінювання результатів навчання;

інституційний аудит;

моніторинг якості освіти;

атестацію педагогічних працівників;

сертифікацію педагогічних працівників;

громадський нагляд;

інші інструменти, процедури і заходи, що визначаються спеціальними законами [58].

Кожен рівень освіти має профільний закон, який деталізує вимоги до стандартів якості освіти, підходи до забезпечення якості освіти. Нормативно-правову базу щодо управління якістю освіти узагальнено у вигляді таблиці.

Таблиця 1.1

Правова регламентація якості освіти

Рік прийняття	Назва закону	Стаття (положення), що регламентує якість освіти
2014	Закон України «Про вищу освіту» [51]	Ст. 16 – система забезпечення якості вищої освіти;
2019	Закон України «Про фахову передвищу освіту» [65]	Ст. 25 – система забезпечення якості фахової передвищої освіти
2020	Закон України «Про повну загальну середню освіту» [61]	Ст. 41 – інституційний аудит і внутрішня система забезпечення якості
2025	Закон України «Про професійну освіту» [63]	Ст. 46 – внутрішня система забезпечення якості освіти; Ст. 47 – зовнішнє незалежне оцінювання результатів навчання

Джерела: узагальнено автором.

Необхідно зазначити, що додатково забезпечують якість освіти постанови Кабінету Міністрів України, накази МОН, міжнародні правові

документи. Наприклад, Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти [101], що визначають ключові вимоги, які імплементуються у систему акредитації та моніторингу.

Проаналізувавши відповідні статті законів України кожного рівня освіти можна дійти наступних висновків. Статті законів України, що визначають систему забезпечення якості освіти, утворюють нормативну основу державної політики у сфері публічного управління.

Дослідження показує, що законодавча база України закріплює єдину модель: поєднання внутрішніх систем забезпечення якості (на рівні закладу) та зовнішніх процедур (акредитація, аудит, ліцензування, моніторинг). Окремо підкреслюється академічна доброчесність як невід’ємна складова якості освіти.

Водночас при вивченні статей про якість освіти відповідних законів було виділено їх сильні та слабкі сторони. Результати представлено в таблиці.

Таблиця 1.2

**Сильні та слабкі сторони в законодавстві України щодо
забезпечення якості освіти**

Назва закону	Сильна сторона	Слабка сторона
Закон України «Про вищу освіту»	Чітко визначає трирівневу систему забезпечення якості (внутрішня, зовнішня, Національне агентство)	Перевантаженість процедур акредитації, бюрократизація
Закон України «Про фахову передвищу освіту»	Враховує специфіку коледжів, визначає роль стандартів і акредитації	Недостатньо врегульовані механізми зовнішнього моніторингу
Закон України «Про повну загальну середню освіту»	Запроваджує інституційний аудит шкіл, акцентує на внутрішніх системах	Обмежені ресурси закладів для впровадження якісних внутрішніх систем
Закон України «Про професійну освіту»	Інтегрує професійну освіту у національну систему якості, передбачає незалежне оцінювання результатів	Потребує значних ресурсів і часу для впровадження нових механізмів

Джерела: узагальнено автором.

Важливим елементом ефективного публічного управління в освіті є впровадження механізмів оцінювання якості освіти, які повинні спиратися на

достовірні та зіставні дані щодо результатів освітньої діяльності та їхньої відповідності затвердженим вимогам.

Згідно з Національною доктриною розвитку освіти якість освіти визначається на основі державних стандартів освіти [25]. Стандарти освіти затверджуються центральним органом виконавчої влади у сфері освіти.

Стандарт є нормативним документом, у якому визначаються обов'язкові вимоги до результатів навчання та рівня сформованості компетентностей здобувачів освіти. Він окреслює зміст освіти як систему знань, умінь і навичок, а також професійних, світоглядних і громадянських якостей, що формуються відповідно до потреб суспільства й перспектив його розвитку, досягнень науки, техніки, технологій, культури та мистецтва. Крім того, стандарт визначає зміст навчання, тобто структуру, обсяг і наповнення навчальної інформації, засвоєння якої забезпечує можливість здобуття освіти.

Важливим його елементом є також засоби діагностики якості освіти — стандартизовані інструменти кількісного й якісного оцінювання рівня підготовки особи, а також нормативно встановлені строки навчання [67].

Відповідні нормативні документи регулюють загальний обсяг навчального навантаження, форми державної атестації здобувачів освіти на кожному рівні, визначають характеристики змісту навчання, принципи організації освітнього процесу, а також вимоги до обов'язкових результатів навчання та компетентностей за освітніми галузями [34].

У таблиці 1.3 представлено класифікацію стандартів.

Таблиця 1.3

Класифікація стандартів за видами критеріїв

Критерій класифікації	Види стандартів освіти
За рівнем освіти	Стандарт початкової освіти, Стандарт базової освіти, Стандарт профільної освіти, Стандарт фахової передвищої освіти, Стандарт вищої освіти
За рівнем нормативного затвердження	Державні стандарти, Галузеві стандарти, Внутрішні стандарти закладу освіти
За змістом	Освітні стандарти, Професійні стандарти

Джерело: узагальнено автором

Для систематизації та узагальнення підходів оцінювання використовуються моделі якості освіти, які містять критерії оцінювання, очікувані результати, механізми забезпечення стандартам. Наприклад, розповсюджені моделі TQM (Total Quality Management), EFQM (European Foundation for Quality Management), модель стандартів ISO.

Модель EFQM містить критерії, які дають змогу проводити порівняльну оцінку діяльності закладу освіти щодо всіх видів діяльності та всіх зацікавлених сторін. Критерії оцінювання в моделях ділової досконалості EFQM забезпечують закладу освіти основу для порівняння його діяльності з діяльністю інших закладів освіти [15].

Особливістю моделі TQM є широка сфера застосування: ця модель зосереджується не лише на дотриманні існуючих стандартів якості, а й на формуванні цих стандартів і цілей [5].

Система TQM включає кілька ключових компонентів:

TQC (загальний контроль якості);

QPolicy (політика у сфері якості);

QPlanning (планування якості);

QI (поліпшення якості);

QA (Quality Assurance) (забезпечення якості) [90].

Система ISO 9001 «Система управління якістю» [96], забезпечує широку платформу та мінімальні вимоги для впровадження системи менеджменту якості в організаціях усіх типів, включаючи освітній сектор. ISO 9001 побудовано на принципах TQM. Кожна організація повинна адаптувати свою систему менеджменту відповідно до вимог, зазначених у стандарті й демонструвати постійне підвищення якості з часом [12].

Усвідомлюючи важливість якісної освіти для всіх, із метою уніфікації вимог до забезпечення якості освіти експерти Міжнародної організації зі стандартизації у 2018 р. розробили ISO 21001 [97] – перший в історії стандарт системи управління освітою для закладів освіти. Він спрямований на

поліпшення процесів та якості освітніх установ для задоволення потреб і очікувань тих, хто користується їхніми послугами.

Аналіз моделей забезпечення якості освіти представлено в таблиці 1.4.

Таблиця 1.4

Порівняльна характеристика моделей забезпечення якості освіти

Назва моделі	Характеристика моделі	Застосування у вищій освіті
EFQM (European Foundation for Quality Management)	Модель для самооцінки за 9 критеріями.	Оцінка сильних та слабких сторін закладу вищої освіти, можливість порівнювати заклади.
TQM (Total Quality Management)	Підхід заснований на якості, модель орієнтована на здобувача, який визначає критерії якості.	Покращення освітніх послуг, зворотній зв'язок.
модель стандартів ISO	Міжнародний стандарт, що визначає вимоги до системи управління якістю.	Підвищення прозорості процесів, результатом підтвердження якості є сертифікація.

Джерело: узагальнено автором.

Ефективне впровадження моделей забезпечення якості освіти повинно корелювати з державною політикою в сфері освіти.

Висновки до розділу 1

У першому розділі кваліфікаційної роботи проаналізовано теоретичні основи формування публічного управління якістю освіти. Уточнено зміст основних понять, визначено систему принципів і функцій, що забезпечують цілісність та ефективність публічного управління якістю освіти. Проведений аналіз наукових підходів дозволив з'ясувати, що якість освіти є не тільки результатом освітньої діяльності, а також характеристикою системи управління, яка відображає здатність держави забезпечувати відповідність освіти сучасним потребам особистості, суспільства та стандартам.

Публічне управління якістю освіти розглядається як багаторівнева система взаємодії державних інституцій, освітніх закладів і громадянського суспільства. Його сутність полягає у створенні прозорих механізмів відповідальності всіх суб'єктів освітньої діяльності.

Встановлено, що категорія «якість освіти» має багатовимірний характер і включає освітні стандарти, результати навчання, кадрове, матеріально-технічне, науково-методичне забезпечення, а також рівень задоволеності всіх учасників освітнього процесу.

У ході дослідження з'ясовано, що ефективність управління якістю освіти залежить від дотримання ключових принципів, які виступають орієнтирами, що визначають напрями розвитку системи якості освіти відповідно до європейських стандартів ESG-2015.

Разом із принципами важливе місце у формуванні системи публічного управління якістю освіти посідають функції, які створюють практичний інструментарій їх реалізації.

Узагальнюючи результати теоретичного аналізу, можна зробити висновок, що формування публічного управління якістю освіти в Україні є складним процесом, який вимагає системного підходу, успішність якого залежить від ефективності взаємодії між державними органами, закладами освіти, громадськістю та міжнародними партнерами.

РОЗДІЛ 2

СУЧАСНИЙ СТАН ФОРМУВАННЯ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ОСВІТИ

2.1. Особливості структури публічного управління якістю освіти

Відповідно до статті 41 Закону України «Про освіту» система забезпечення якості освіти складається з системи зовнішнього забезпечення якості освіти та системи внутрішнього забезпечення якості освіти [58].

Аналіз структур, які сприяють розвитку системи зовнішнього забезпечення якості освіти, дозволяє виявити основні інституції, відповідальні за формування, моніторинг та вдосконалення якості освіти, та визначити специфіку розподілу повноважень між ними.

Міністерство освіти і науки України є головним органом у системі центральних органів виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сферах освіти і науки, наукової, науково-технічної діяльності, інноваційної діяльності в зазначених сферах, трансферу (передачі) технологій, а також забезпечує формування та реалізацію державної політики у сфері здійснення державного нагляду (контролю) за діяльністю закладів освіти, підприємств, установ та організацій, які надають послуги у сфері освіти або провадять іншу діяльність, пов'язану з наданням таких послуг, незалежно від їх підпорядкування і форми власності [45].

Міністерство очолює Міністр освіти і науки України, у підпорядкуванні якого перебувають заступники міністра. Організаційна структура включає директорати, департаменти та управління, що забезпечують кадрову політику, юридичний супровід, міжнародне співробітництво, цифровізацію, та підвідомчі установи.

Така структура поєднує політико-стратегічні та адміністративно-виконавчі функції, забезпечуючи комплексний підхід до управління системою освіти [34].

Узагальнену організаційну структур Міністерства освіти і науки України показана на рисунку 2.1.

Рис. 2.1. Організаційна структура Міністерства освіти і науки України

Джерело: побудовано автором

МОН відповідно до покладених на нього завдань:

1) здійснює нормативно-правове регулювання у сферах освіти і науки, наукової, науково-технічної діяльності, інноваційної діяльності в зазначених сферах, трансферу (передачі) технологій, а також у сфері здійснення державного нагляду (контролю) за діяльністю закладів освіти, підприємств, установ та організацій, які надають послуги у сфері освіти або провадять іншу діяльність, пов'язану з наданням таких послуг, незалежно від їх підпорядкування і форми власності;

2) визначає стратегічні перспективи і пріоритетні напрями розвитку кожного рівня освіти;

- 3) організовує розроблення, затвердження та оприлюднення державних стандартів освіти своєму офіційному веб-сайті;
- 4) розробляє та затверджує державні освітні стандарти за окремими професіями;
- 5) затверджує порядок акредитації та ведення реєстру громадських фахових об'єднань та інших юридичних осіб, що здійснюють незалежне оцінювання якості освіти та освітньої діяльності закладів освіти (крім закладів вищої освіти), порядок ведення їх реєстру;
- 6) затверджує порядок, види та форми здійснення моніторингу якості освіти;
- 7) здійснює ліцензування освітньої діяльності на різних рівнях освіти;
- 8) затверджує за поданням Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти положення про акредитацію освітніх програм вищої освіти та порядок проведення інституційної акредитації;
- 9) забезпечує ведення та функціонування Єдиної державної електронної бази з питань освіти, інших державних електронних баз та реєстрів, інших інформаційних систем у сфері, що належить до його компетенції;
- 10) організовує збирання й обробку освітньої статистики, здійснює її аналіз та прогнозує розвиток системи освіти;
- 11) затверджує порядок проведення інституційного аудиту [45].

Таким чином, діяльність Міністерства освіти і науки України охоплює спектр від нормативно-правового регулювання до моніторингу та контролю якості освітніх послуг. Через МОН реалізується стратегічна мета держави – забезпечення відповідності якості системи освіти України європейським стандартам та цілям сталого розвитку.

Одним з ключових напрямків діяльності МОН є розроблення та затвердження державних стандартів освіти, які визначають вимоги до змісту, результатів навчання та компетентностей здобувачів освіти.

Особливу роль в забезпеченні якості освіти відіграють моніторинг і аналітична діяльність МОН. Міністерство освіти і науки України збирає та

обробляє статистичну інформацію, що сприяє прогнозуванню розвитку системи освіти та узгодженості політики з потребами ринку праці.

Для функціонування системи зовнішнього забезпечення якості освіти МОН співпрацює з Державною службою якості освіти (ДСЯО) та Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти (Національне агентство).

Державна служба якості освіти України є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра освіти і науки та який реалізує державну політику у сфері освіти, зокрема з питань забезпечення якості освіти, забезпечення якості освітньої діяльності, здійснення державного нагляду (контролю) за закладами освіти щодо дотримання ними законодавства.

ДСЯО має певну організаційну структуру, що дозволяє виконувати покладені на неї завдання. Організаційну структуру Державної служби якості України представлено на рис. 2.2.

Державна служба якості освіти України у межах визначених повноважень, здійснює такі функції:

- 1) реалізує інституційний аудит закладів освіти;
- 2) розробляє та надає рекомендації закладам освіти (крім закладів вищої освіти) щодо впровадження та функціонування внутрішньої системи забезпечення якості освіти;
- 3) здійснює моніторинг якості освітньої діяльності та рівня освіти відповідно до чинного законодавства;
- 4) проводить акредитацію громадських фахових об'єднань та інших юридичних осіб, що здійснюють незалежне оцінювання якості освіти та освітньої діяльності закладів освіти (крім закладів вищої освіти), веде їх реєстр;
- 5) за дорученням Міністерства освіти і науки України здійснює контроль за дотриманням вимог щодо організації зовнішнього незалежного оцінювання;

- 6) бере участь у розробленні державних стандартів загальної середньої освіти;
- 7) бере участь у процедурі сертифікації педагогічних працівників [43].

Рис. 2.2. Організаційна структура Державної служби якості України [33]

Слід зауважити, що в підпорядкуванні ДСЯО знаходиться Державна освітня установа «Навчально-методичний центр з питань якості освіти».

Основними завданнями ДОУ «Навчально-методичний центр з питань якості освіти» є:

1) організація, координація та здійснення навчання та підвищення кваліфікації кадрів, які займаються експертною діяльністю та забезпеченням якості освіти;

2) здійснення організаційного супроводу проведення акредитації напрямів підготовки (спеціальностей) у закладах освіти та експертизи освітньо-професійних програм у сфері фахової передвищої освіти;

3) оформлення, переоформлення, видання, зберігання та ведення обліку сертифікатів про акредитацію напрямів підготовки (спеціальностей) та освітніх програм у закладах освіти в сфері фахової передвищої освіти [8].

Підсумовуючи викладене, Державна служба якості освіти України є провідним органом, що забезпечує практичну реалізацію державної політики у сфері якості освіти. Її діяльність спрямована насамперед на формування культури якості в освітньому середовищі.

Роль ДСЯО в контексті публічного управління полягає у забезпеченні зворотного зв'язку між державою та закладами освіти, що дозволяє адаптувати політику до реальних потреб системи освіти. Через механізми аудиту, моніторингу та аналітичних досліджень ДСЯО забезпечує накопичення достовірних даних про стан освітнього процесу, на основі яких формуються стратегічні пріоритети. Таким чином, служба виступає аналітико-координаційним центром системи зовнішнього забезпечення якості освіти.

Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти є постійно діючим колегіальним органом.

Склад Національного агентства, відповідно до ст. 19 Закону України «Про вищу освіту», включає 23 особи, які призначаються КМУ на підставі рішення Конкурсної комісії з відбору членів Національного агентства за результатами конкурсного відбору, що відбувається з дотриманням принципів гендерного балансу та галузевого представництва. Члени Національного агентства обираються з числа представників всеукраїнських об'єднань організацій роботодавців (3 особи), здобувачів вищої освіти першого або другого рівня (2 особи), працівників Національної академії наук України,

національних галузевих академій наук, ЗВО державної, комунальної та приватної форми власності (не менше 1 особи) [49].

Термін виконання повноважень у Національному агентстві із забезпечення якості вищої освіти становить три роки. Термін членства в Агентстві не може перевищувати два строки. До складу Агентства не можуть входити керівники і заступники керівників Національної академії наук України та національних галузевих академій наук, вищих навчальних закладів, наукових установ, засновники приватних вищих навчальних закладів. Такі умови надають можливості активізувати свій потенціал задля швидкого та ефективного впровадження його в освітню сферу [76].

Національне агентство виконує наступні завдання:

1) розробляє нормативні документи щодо акредитації освітніх програм, інституційної акредитації закладів вищої освіти, акредитації незалежних установ оцінювання та забезпечення якості вищої освіти, а також положення про Апеляційну палату, вносить до них зміни і подає їх для затвердження до МОН;

2) здійснює аналіз рівня якості освітньої діяльності закладів вищої освіти;

3) забезпечує проведення інституційної акредитації;

4) погоджує стандарти вищої освіти, розроблені МОН;

5) здійснює постакредитаційний моніторинг;

6) проводить акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти;

7) вносить до Єдиної державної електронної бази з питань освіти інформацію про сертифікати (офіційні рішення) про акредитацію освітніх програм, видані іноземними акредитаційними агентствами чи агентствами забезпечення якості вищої освіти, перелік яких затверджено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 10 липня 2019 р. № 554;

8) ухвалює рішення про проведення або відмову в інституційній акредитації відповідного закладу вищої освіти та забезпечує внесення даних до Єдиної державної електронної бази з питань освіти [76].

Структуру організації Національного агентства представлено нижче.

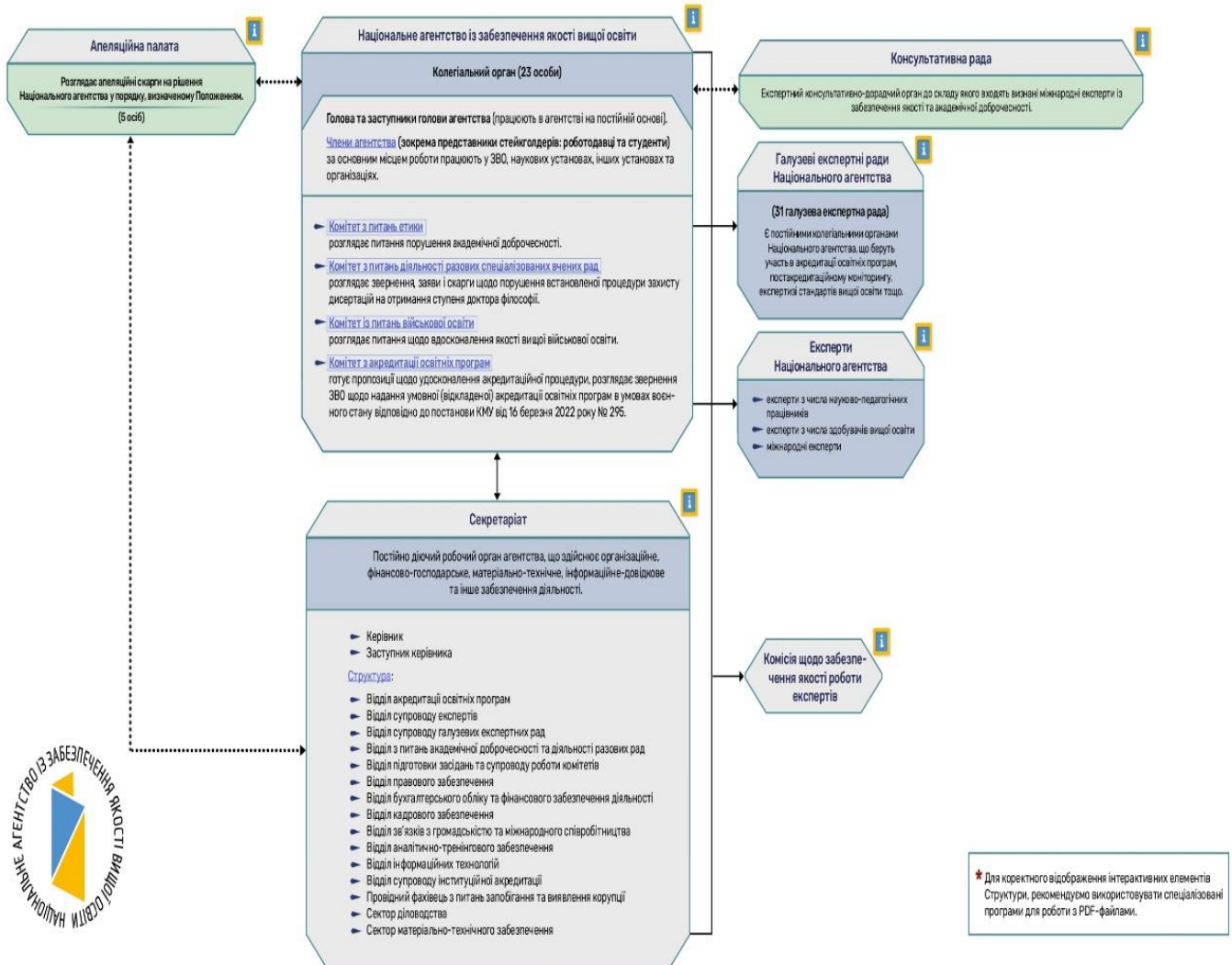

Рис. 2.3. Структура Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти [35].

Національне агентство кожного року оприлюднює звіт за результатами своєї роботи. У 2024 році діяльність Національного агентства, окрім проведення акредитацій, була спрямована за наступними напрямками:

- європейська інтеграція та міжнародне визнання.

2024 рік став ключовим етапом на шляху до повного членства Національного

агентства в Європейській асоціації із забезпечення якості вищої освіти (ENQA) та включення до Європейського реєстру (EQAR). Агентство завершило багаторічну підготовку, провело стратегічні зустрічі з ENQA і EQAR та підготувало основний пакет документів, що підтверджує виконання вимог ESG-2015;

- ухвалення оновленої Стратегії Національного агентства з урахуванням викликів війни, цифровізації та євроінтеграції. Нову місію визначено як забезпечення сталого розвитку культури якості в освіті через партнерство і довіру стейкхолдерів;

- активна участь у проєктах Erasmus+ та співпраця з іноземними агентствами (Німеччина, Польща, Франція, Естонія, Болгарія, Румунія тощо). Укладено нові меморандуми, запущено проєкти щодо інституційної акредитації та цифрової трансформації освіти;

- агентство розробило Національний план зовнішнього забезпечення якості освіти (2024–2026), впровадило тренінги для експертів та університетів, підготувало аналітичні доповіді та публікації щодо розвитку вищої освіти;

- інституційні інновації полягають в тому, що створено Апеляційну палату як незалежний орган оскарження рішень Національного агентства, розроблено Концепцію модернізації системи зовнішнього забезпечення якості в Україні [70].

Аналіз структури публічного управління якістю освіти свідчить, що в Україні сформована різнорівнева система інституцій. Така структура забезпечує функціональний розподіл повноважень між суб'єктами управління, що дає змогу поєднувати стратегічні, нормативно-координаційні та контрольні функції.

Така система має низку позитивних та негативних сторін. До позитивних слід віднести європейську орієнтацію, розвиток цифрових і аналітичних інструментів управління, зокрема електронні реєстри, Єдина державна електронна база з питань освіти.

Водночас спостерігаємо негативні риси: дублювання повноважень між органами, недостатня цифровізація процесів, обмежений вплив роботодавців.

Отже, необхідно здійснити доопрацювання нормативно-правової бази та оптимізувати діяльність інституцій для усунення недоліків.

2.2. Реалізація державної політики у сфері забезпечення якості освіти

Реалізація державної політики у сфері забезпечення якості освіти є ключовим напрямком діяльності публічного управління, спрямованим на досягнення стратегічних цілей, закладених у нормативно-правових актах України та європейських стандартах.

На сучасному етапі реалізація державної освітньої політики України здійснюється за кількома пріоритетними напрямками:

- оновлення та вдосконалення змісту освіти відповідно до сучасних суспільних запитів;
- формування ефективного механізму управління освітньою системою та забезпечення дієвого контролю за якістю освіти;
- розвиток кадрового потенціалу й зміцнення матеріально-технічної та ресурсної бази освітньої сфери;
- реформування системи підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації педагогічних і управлінських працівників;
- удосконалення системи зовнішнього оцінювання, а також розвитку національної системи прогнозування розвитку освітньої галузі [14].

Однією із засад державної політики в сфері освіти є забезпечення якості освіти та якості освітньої діяльності [58].

Реалізація державної політики у сфері забезпечення якості освіти починається з прийняття нормативно-правових актів. Проаналізувавши нормативну базу щодо якості освіти на сайті Міністерства освіти і науки України як основного органу з реалізації політики в сфері освіти з 2022 року, її було узагальнено за рівнями освіти та представлено у вигляді таблиць.

Таблиця 2.1

**Нормативно-правові акти, затверджені наказами Міністерства
освіти і науки України, щодо підвищення якості освіти на рівні
загальної середньої освіти**

Дата / №	Документ	Що регулюють
24.04.2023 № 473	Програма загальнодержавного зовнішнього моніторингу якості початкової освіти [64]	Методологічні та організаційні засади проведення моніторингу якості початкової освіти на національному рівні
24.01.2024 № 83	Про проведення основного етапу третього циклу загальнодержавного зовнішнього моніторингу якості початкової освіти у 2024 році [60]	Організація практичного етапу моніторингу; визначення змісту та процедур оцінювання
13.02.2024 № 161	Про затвердження Переліку закладів ЗСО — учасників основного етапу третього циклу моніторингу якості початкової освіти у 2024 році [56]	Визначення переліку закладів, які беруть участь у моніторингу
02.08.2024 № 1093	Рекомендації щодо оцінювання результатів навчання [34]	Методичні рекомендації з оцінювання навчальних досягнень учнів
17.06.2025 № 865	Зміни до деяких нормативно-правових актів щодо забезпечення здобуття ЗСО в умовах воєнного стану [13]	Коригування правил здобуття освіти та забезпечення її якості в умовах воєнного стану

Джерел: узагальнено автором

Таблиця 2.2

**Нормативно-правові акти, затверджені наказами Міністерства
освіти і науки України, щодо підвищення якості освіти на рівні фахової
передвищої освіти**

Дата / №	Документ	Що регулюють
10.01.2024 № 22	Наказ МОН «Про внесення змін до Методичних рекомендацій щодо розроблення стандартів ФПО» [54]	Оновлення процедур розроблення та оновлення стандартів ФПО
27.05.2024 № 762	Наказ МОН «Про затвердження стандарту ФПО зі спеціальності 081 Право» [57]	Встановлення державного стандарту ФПО для

		спеціальності 081 Право
10.04.2025 № 563	Наказ МОН «Про утворення фахової комісії єдиного державного кваліфікаційного іспиту для ФПО за спец. 273 Залізничний транспорт» [62]	Організація складання єдиного державного кваліфікаційного іспиту у ФПО
17.09.2025 № 1259	Наказ МОН «Про внесення змін до стандарту ФПО за спеціальністю 223 Медсестринство» [55]	Оновлення змісту та вимог стандарту ФПО зі спеціальності 223 Медсестринство

Джерело: узагальнено автором

Таблиця 2.3

Нормативно-правові акти, затверджені наказами Міністерства освіти і науки України, щодо підвищення якості освіти на рівні вищої освіти

Дата / №	Документ	Що регулюють
29.12.2023 № 1583	Про внесення змін до деяких стандартів вищої освіти [53]	Оновлення стандартів вищої освіти, уточнення компетентностей і результатів навчання
26.01.2024 № 96	Про внесення змін до деяких стандартів вищої освіти [51]	Коригування стандартів з урахуванням сучасних вимог, зокрема інклюзії
13.06.2024 № 842	Про внесення змін до деяких стандартів вищої освіти [52]	Подальше оновлення стандартів освіти для узгодження з сучасними потребами
15.05.2024 № 686	Положення про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти [40]	Регламентує процедуру акредитації програм, критерії, етапи та вимоги до ЗВО
27.03.2025 № 518	Методичні рекомендації щодо реалізації узгоджених спільних освітніх програм та видачі спільних (подвійних) дипломів [22]	Рекомендації для організації спільних програм, вимоги до якості та акредитації
17.04.2025 №576	Рекомендації для підвищення доброчесності у вищій освіті [69]	Визначення практик і процедур забезпечення академічної доброчесності у ЗВО

Джерело: узагальнено автором

Для розроблення та реалізації політики в сфері освіти необхідно використовувати інструменти, які забезпечать об'єктивність та системності

збору даних для аналізу поточної ситуації. Основними інструментами є національні оцінювання та міжнародні дослідження.

Національний мультипредметний тест (НМТ), який прийшов на заміну зовнішнього незалежного оцінювання (ЗНО), є ключовим інструментом для зовнішнього оцінювання результатів навчання на рівні повної загальної середньої освіти. Його результати є базовим індикатором ефективності освітньої діяльності регіонів та основою для прийняття рішень щодо корекції політики МОН.

У 2022 році структура НМТ включала українську мову, математику та історію України. У наступні роки формат НМТ було модернізовано: з 2023 року було додано блок предметів на вибір, а у 2024 році – подальше вдосконалення завдань для підвищення об’єктивності оцінювання.

Дані офіційних звітів Українського центру оцінювання якості освіти (УЦОЯО) за 2022-2024 роки [77] свідчать про те, що результати НМТ демонструють поступове покращення середніх показників знань учнів, що свідчить про адаптацію освітньої системи до нових умов. Середні результати НМТ за предметами представлено в таблиці 2.4.

Таблиця 2.4

Середні результати НМТ по предметах за 2022-2024 роки

Рік	Загальна кількість учасників	Українська мова (%)	Математика (%)	Історія України (%)
2022	Близько 187 тис. осіб.	58	46	54
2023	Приблизно 205 тис. учасників.	61	49	57
2024	Понад 210 тис. учасників	63	52	59

Джерело: узагальнено автором на основі даних [77]

Динаміка середніх результатів НМТ зображено на рисунку 2.4.

Аналіз приведених даних свідчить про значний стресовий вплив воєнних обставин і нерівні умови доступу до якісної підготовки у 2022 році. Проте у 2023 році показники дещо зросли через ймовірну адаптацію системи

освіти до нових умов та пристосування механізмів підготовки. У 2024 році з'явилась тенденція до зростання результатів, однак залишається проблемною якість математичної підготовки.

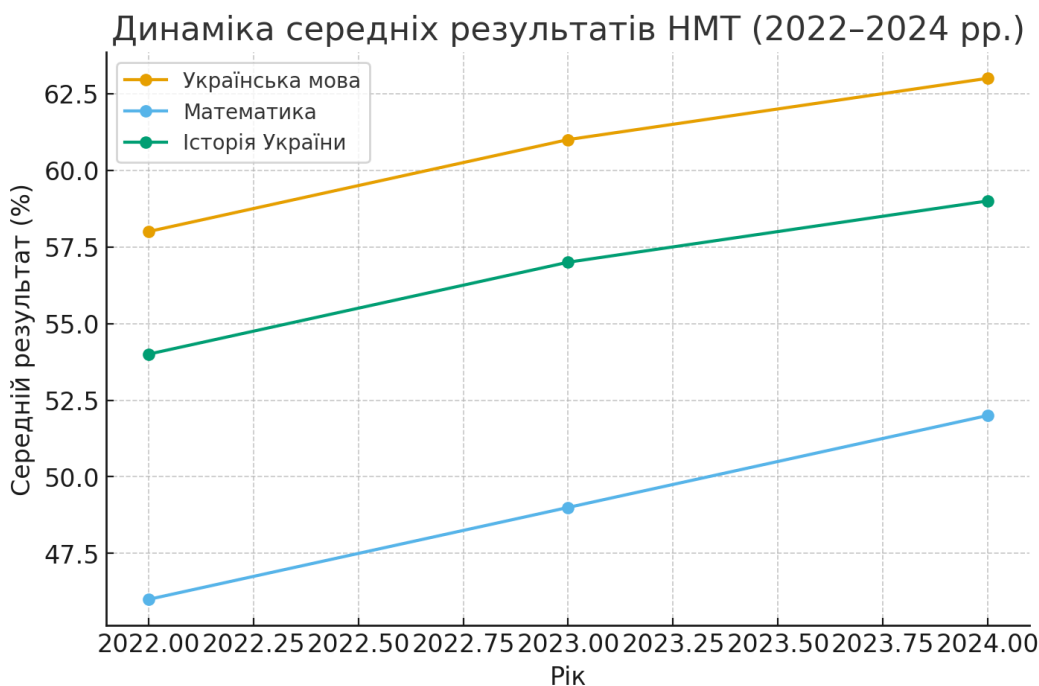

Рис. 2.4. Динаміка середніх результатів НМТ по предметам за 2022–2024 роки [77]

PISA (Programme for International Student Assessment) – міжнародне порівняльне дослідження якості освіти, ініційоване у 1997 році та реалізоване під координацією Організації економічного співробітництва та розвитку. Основною метою PISA є отримання об'єктивних, доказових даних щодо рівня підготовки учнів, що дає змогу урядам різних країн аналізувати ефективність національних освітніх систем і вносити відповідні корективи до освітньої політики. Участь у дослідженні PISA забезпечує країнам доступ до таких результатів:

- інформації про рівень сформованості читацької, математичної та природничо-наукової грамотності у 15-річних підлітків;

- відомостей про освітнє середовище, соціальні умови життя та навчання підлітків;
- показників, що відображають динаміку результатів країн-учасниць;
- узагальненого досвіду інших держав щодо підходів до організації та оцінювання якості освіти.

Ця інформація дає можливість глибоко проаналізувати ситуацію та на основі конкретних даних приймати рішення про розвиток освіти та зміни в освітній політиці.

Дослідження PISA-2022 показала рівень освітніх втрат, який має учнівство у зв'язку з тривалим дистанційним навчанням і стресом через воєнні дії [34].

Діагностичні дані необхідні для реалізації державної політики у сфері забезпечення якості освіти. Накази МОН про проведення моніторингів якості, затвердження стандартів освіти, методичних рекомендацій щодо оцінювання навчальних досягнень визначають нормативні рамки функціонування системи забезпечення якості освіти.

Важливим напрямом реалізації державної політики в сфері забезпечення якості освіти є цифровізація інструментів управління для забезпечення прозорості, відкритості та підзвітності. Основне місце серед інструментів цифровізації посідає Єдина державна електронна база з питань освіти (ЄДЕБО). Вона акумулює інформацію про заклади освіти, освітні програми, здобувачів, документи про освіту тощо. Використання ЄДЕБО дає змогу моніторити освітню діяльність, перевіряти актуальний стан документів про освіту та відстежувати історію навчання здобувачів освіти.

Відповідно до Положення про Єдину державну електронну базу з питань освіти, вона визначається як автоматизована система, призначена для збирання, обробки, зберігання та захисту інформації про здобувачів освіти й суб'єктів освітньої діяльності, яка формується та використовується з метою задоволення потреб фізичних і юридичних осіб. Окрім того, зазначеним документом ЄДЕБО трактується як інтегрована інформаційно-

телекомунікаційна система, технічні засоби якої розміщені в межах території України та яка складається з комплексу автоматизованих робочих місць, поєднаних між собою в єдину інформаційну систему через захищені канали зв'язку з використанням технологій віддаленого доступу. Система має підключення до мереж загального користування з розмежуванням прав доступу, забезпечує захист від порушення цілісності інформації, передбачає різні рівні доступності (блокування) відкритої інформації та інформації з обмеженим доступом, захист якої встановлений законодавством. Захист інформації в ЄДЕБО здійснюється шляхом функціонування комплексної системи захисту інформації з підтвердженою відповідністю.

До уповноважених суб'єктів у сфері функціонування ЄДЕБО належать: розпорядник ЄДЕБО, технічний адміністратор ЄДЕБО, державні органи, органи управління у сфері освіти, Державна служба якості освіти, Український центр оцінювання якості освіти, суб'єкти освітньої діяльності, підприємства, установи та організації, що належать до сфери управління розпорядника ЄДЕБО, а також інші особи, яким у визначеному законодавством порядку та обсягах надається доступ до цієї бази [44].

Поряд з ЄДЕБО функціонують електронні реєстри та бази даних, за допомогою яких формується інформаційно-аналітична основа моніторингу якості освіти.

Таким чином цифровізація сприяє підвищенню ефективності, прозорості реалізації державної політики в сфері освіти, в тому числі для забезпечення якості освіти.

Ще одним важливим напрямком щодо забезпечення якості освіти є розвиток міжнародної співпраці, яка забезпечує інтеграцію України до Європейського освітнього простору та узгодження національних механізмів управління з європейськими стандартами. Міжнародна діяльність спрямована на розширення можливостей академічної мобільності, обмін кращими практиками та формування спільної культури якості освіти.

У цьому контексті суттєвою є співпраця з європейськими мережами забезпечення якості освіти, зокрема з Європейською асоціацією із забезпечення якості освіти (ENQA).

Національне агентство, виконуючи рекомендації ESG-2015, адаптує процедуру акредитації до європейських вимог, що є основою для позитивного міжнародного визнання діяльності української системи. Приєднання до ENQA має стратегічне значення, оскільки надає доступ до європейських практик зовнішнього оцінювання, підвищує конкурентоспроможність українських випускників на міжнародному ринку праці.

Таким чином, аналіз реалізації державної політики у сфері забезпечення якості освіти свідчить, що в Україні поступово формується цілісна система публічного управління. Її впровадження здійснюється через розвинену нормативно-правову базу, механізми зовнішнього та внутрішнього забезпечення якості, цифрові інструменти та активну міжнародну співпрацю.

2.3. Зовнішня система забезпечення якості освіти в контексті публічного управління

Система зовнішнього забезпечення якості освіти включає інструменти, процедури та заходи забезпечення і підвищення якості освіти.

Відповідно до Закону України «Про фахову передвищу освіту» акредитація освітньо-професійної програми - оцінювання освітньо-професійної програми та освітньої діяльності закладу фахової передвищої освіти за цією програмою на предмет забезпечення та вдосконалення якості фахової передвищої освіти [63].

Процедура акредитації унормована Положенням про акредитацію освітньо-професійних програм фахової передвищої освіти, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України 01 липня 2021 року № 749 [42].

Під час проведення акредитації визначається відповідність критеріям. Критерії описуються у відомостях про самооцінювання. А також експертами під час проведення акредитації.

Оцінювання освітньої програми та освітньої діяльності за освітньою програмою здійснюється за кожним критерієм згідно зі шкалою оцінювання. Ознаки в підкритеріях оцінюються знаком «+» або «-», підкритерії та критерії оцінюються в балах 3, 2, 1. В залежності від кількості позитивних та негативних оцінок в ознаках підкритеріїв виставляється загальний бал, який співвідноситься з відсотками наступним чином:

«3» - 75% і більше позитивних відповідей, тобто недоліки не виявлені або виявлені недоліки не є суттєвими.

«2» - 50%-74,99% схвальних відповідей, тобто виявлені недоліки свідчать про часткову невідповідність освітньо-професійної програми підкритерію та можуть бути усунені протягом року.

«1» - менше 50% схвальних відповідей, тобто виявлені недоліки свідчать про суттєву невідповідність освітньо-професійної програми підкритерію та не можуть бути усунені протягом року.

Після оцінювання кожного підкритерію визначається оцінка за кожен критерій за формулою:

$$\text{Оцінка за критерій} = \frac{\text{загальна кількість балів критерії} \times 100\%}{\text{максимально можливу загальну кількість балів}}$$

Загальна оцінка визначається у відсотках.

За результатами проведеної акредитації може бути винесено одне з наступних рішень:

- акредитовано – частка балів від загальної суми становить не менше 75 % і не має критеріїв «не відповідає»;
- умовно акредитовано - частка балів від загальної суми становить не менше 50 % і не більше одного критерію оцінено як «не відповідає»;
- відмовлено в акредитації - частка балів від загальної суми становить менше 50 % і більше одного критерію оцінено як «не відповідає».

Для проходження акредитації заклад фахової передвищої освіти подає:

- заяву про акредитацію освітньо-професійної програми на рівні фахової передвищої освіти;
- копію затвердженої відповідним чином освітньо-професійної програми;
- результати самооцінювання освітньо-професійної програми відповідно до Критеріїв оцінювання;
- затверджені відповідним чином копії навчальних планів;
- рецензії/відгуки роботодавців.

Відомості про самооцінювання освітньо-професійної програми готує керівник закладу освіти або особа, визначена наказом директора закладу фахової передвищої освіти.

Після отримання пакету необхідних документів вони аналізуються працівниками ДСЯО. За результатами перевірки складається відгук, який надсилається до експертної групи.

Наступним кроком є призначення складу експертної групи, яка проводитиме акредитаційну експертизу, визначається термін її роботи та кінцевий термін подання звіту експертної групи [42]. До складу експертної групи для проведення акредитаційної експертизи освітньо-професійної програми входять представник територіального органу ДСЯО та два експерти, з числа фахівців, внесених в реєстр. Один з них призначається керівником експертної групи.

Акредитаційна експертиза передбачає вивчення результатів самооцінювання, додаткових матеріалів; виїзд представника територіального органу ДСЯО безпосередньо в заклад фахової передвищої освіти; уточнення даних, зазначених у документі про результати самооцінювання; формування рекомендації щодо покращення якості освіти, складання звіту [42].

Варто зазначити, що перед виїздом представника територіального органу до закладу освіти експертна група формує чек-лист, який за результатами акредитаційної експертизи додається до звіту.

Відомості про самооцінювання містять загальні відомості, що включає інформацію про заклад фахової передвищої освіти, загальні відомості про освітню програму, інформацію про контингент здобувачів тощо.

За першим критерієм відомостей самооцінювання освітньої програми відзначається структура та зміст освітньої програми, в тому числі цілі освітньо-професійної програми та їх відповідність стратегії закладу освіти, аналізуються зміст, обсяг, структура освітньо-професійної програми.

Другий критерій описує організацію прийому на навчання та визнання результатів навчання.

Третій критерій містить інформацію про організацію освітнього процесу.

Четвертий критерій охарактеризовує контрольні заходи, оцінювання здобувачів фахової передвищої освіти та реалізацію політики академічної доброчесності. Цей критерій дозволяє перевірити досягнення програмних результатів навчання, чіткість та зрозумілість форм контрольних заходів та критеріїв їх оцінювання, популяризацію академічної доброчесності.

П'ятий критерій описує політику конкурсного відбору, професійний розвиток педагогічних працівників, стимулювання викладацької майстерності, залученість роботодавців.

Матеріальні ресурси та освітнє середовище включено до шостого критерію відомостей. За даним критерієм надається інформація про забезпеченість фінансовими, матеріальними, інформаційними ресурсами, механізми освітньої, інформаційної, консультативної та соціальної підтримки, доступність для осіб з особливими освітніми потребами.

Сьомий критерій описує внутрішнє забезпечення якості освітньо-професійної програми, включаючи процедуру розроблення, затвердження, моніторингу та періодичності перегляду освітньо-професійної програми, залученість здобувачів фахової передвищої освіти, студентського самоврядування, роботодавців до перегляду освітньої програми [42].

Після проведення процедури акредитації експертна група складає звіт за результатами та подає його до ДСЯО.

Процедуру акредитації освітньо-професійної програми на рівні ФПО узагальнено на рисунку.

Рис. 2.5. Схема акредитації освітньо-професійної програми в закладі фахової передвищої освіти [34]

За результатами проведеної акредитаційної експертизи рішення приймає Акредитаційна комісія Державної служби якості освіти України, до складу якої входить двадцять п'ять осіб. Сімнадцять з них є представниками закладів вищої та фахової передвищої освіти. Термін повноважень складає три календарні роки з дня затвердження.

Водночас, було порівняно процедури акредитації освітніх програм на рівні вищої та фахової передвищої освіти. Аналіз вказаних процедур показує, що на рівні вищої освіти процедура має більш децентралізований, партнерський характер і орієнтується на європейські стандарти, а на рівні фахової передвищої освіти – зберігає контрольну функцію з наголосом на відповідність стандартам, а не на розвиток внутрішньої системи забезпечення якості освіти.

У таблиці показано відмінності між нормативною базою, яка лежить в основі проведення процедури акредитації на рівнях вищої та фахової передвищої освіти.

Таблиця 2.5

Відмінності між положеннями про акредитацію освітніх програм на рівні вищої освіти та фахової передвищої освіти

Характеристика	Вища освіта	Фахова передвища освіта
Нормативно-правова база	Наказ МОН від 15.05.2024 №686	Наказ МОН від 01.07.2021 №749 (зі змінами 2024)
Об’єкт регулювання	Освітні програми ЗВО (бакалавр, магістр, доктор філософії)	Освітньо-професійні програми коледжів (фаховий молодший бакалавр)
Орган акредитації	Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти (Національне агентство)	Державна служба якості освіти (ДСЯО) та ДОУ «Навчально-методичний центр з питань якості освіти»
Мета	Оцінювання програм для вдосконалення якості та відповідності стандартам вищої освіти	Оцінювання для вдосконалення якості та відповідності стандартам фахової передвищої освіти
Критерії	Результати навчання, система внутрішнього забезпечення якості, ресурси, доброчесність, кадрове забезпечення	Результати навчання, система внутрішнього забезпечення якості, ресурси, доброчесність, практична підготовка
Публічність	Публічний реєстр, відкритий доступ до звітів	Результати доводяться до відома закладів, обмежена відкритість

Джерело: узагальнено автором

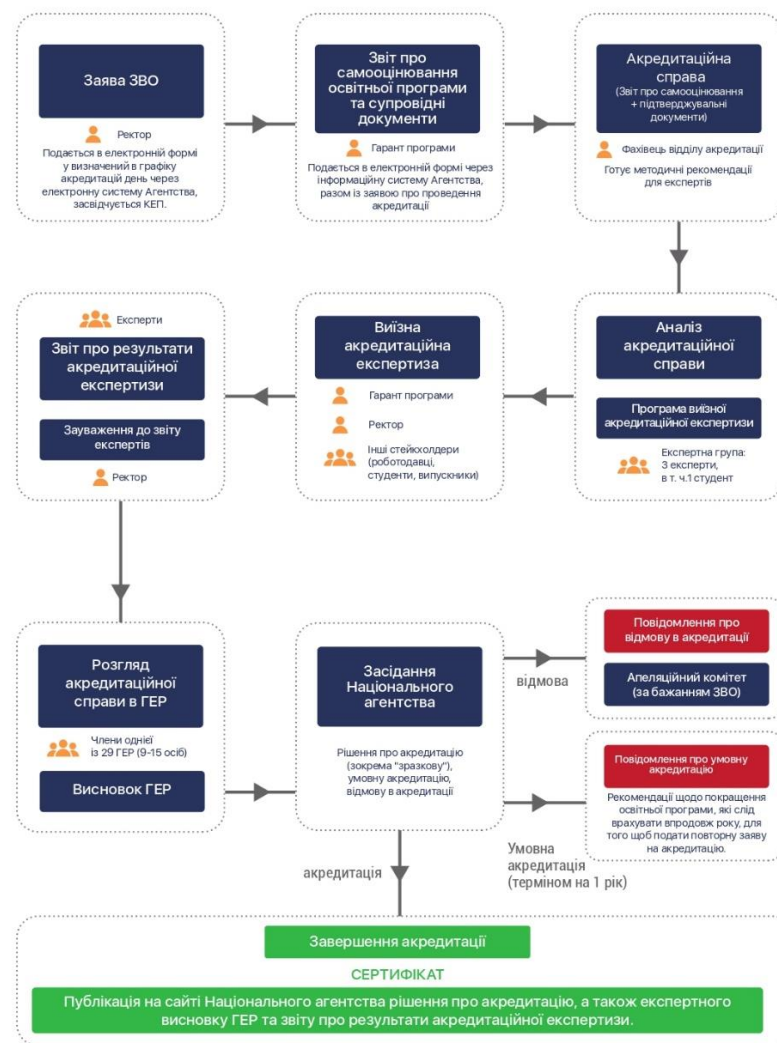
Мета проведення акредитації на рівні вищої та фахової передвищої освіти спільна, а також схожі критерії оцінювання закладу освіти. Однак процедура акредитації на рівні вищої освіти відрізняється більшою публічністю та відкритістю.

Проаналізувавши процедуру акредитації на рівні вищої освіти та фахової передвищої освіти, бачимо різний рівень сформованості системи забезпечення якості освіти. На рівні вищої освіти процедура акредитації є складовою європейської моделі управління якістю, що передбачає аналітичний та партнерський підхід. Процедура проведення акредитації чітко

структурована в електронній системі. Усі результати є публічними, а звіти розміщуються у відкритому реєстрі. Такий підхід забезпечує прозорість, відкритість, академічну доброчесність та можливість апеляції.

Водночас на рівні фахової передвищої освіти акредитація має адміністративно-контрольний характер. Процедура також структурована, але відсутня електронна система для документообігу, до складу експертної групи не залучаються здобувачі освіти. Звіти не є відкритими.

На рисунку 2.6 надано структурну схему процедури акредитації на рівні вищої освіти.

Розробка та дизайн -

Рис. 2.6. Схема акредитації освітньої програми закладу вищої освіти [30]

Процес має більше етапів, ніж на рівні фахової передвищої освіти. В той же час, розроблена платформа, куди завантажуються акредитаційні справи,

дозволяє експертам швидко отримувати запитувану інформацію та проходити етапи акредитаційної експертизи.

За результатами аналізу було сформовано таблицю, в якій показано відмінності між процедурами проведення акредитації на рівні фахової передвищої освіти та вищої освіти за певними критеріями.

Таблиця 2.6

Відмінності у процедурі проведення акредитації

Етап / характеристика	Вища освіта	Фахова передвища освіта
Подання заявки	Електронна заявка через систему Національне агентство, додається звіт самооцінювання	Письмова або електронна заява до ДСЯО/ДОУ НМЦ, подання пакета документів
Перевірка документів	Секретаріат Національне агентство перевіряє комплектність і формує справу програми	Регіональний підрозділ або НМЦ проводить первинну перевірку документів
Формування експертної групи	Національне агентство залучає роботодавців, студентів, іноземних експертів	Формується ДСЯО або НМЦ із представників галузевих коледжів
Проведення експертизи	Вийзна перевірка або зустрічі онлайн, документальний аналіз, співбесіди, оцінювання за стандартом	Вийзна перевірка або зустрічі онлайн, документальний аналіз, співбесіди, оцінювання за стандартом
Звіт експертної групи	Містить рівні оцінювання та рекомендації	Стислий експертний висновок про відповідність стандарту
Розгляд результатів	Галузева експертна рада готує рекомендації для Національного агентства	Акредитаційна комісія ухвалює рішення на основі експертного висновку
Рішення про акредитацію	Національне агентство ухвалює рішення відкрито; публічний реєстр	Акредитаційна комісія ухвалює рішення, повідомляє заклад, результати не завжди публікуються

Джерело узагальнено автором

Таким чином, на рівні фахової передвищої освіти зберігається національна контрольна модель, що забезпечує базовий рівень якості освіти, але потребує подальшої цифровізації, децентралізації та залучення стейкхолдерів на відміну від рівня вищої освіти, де поступово формується європейська модель публічного управління якістю освіти, якій притаманні відкритість інтегрованість до міжнародного простору, орієнтація на розвиток.

Висновки до розділу 2

У другому розділі кваліфікаційної роботи проаналізовано нормативно-правове забезпечення та сучасний стан формування системи публічного управління якістю освіти. Визначено, що правове регулювання у цій сфері ґрунтується на положеннях Конституції України, законів України, а також на інших документах, затверджених відповідно чинного законодавства.

Встановлено, що чинна нормативно-правова база поступово наближається до європейських стандартів і рекомендацій ESG-2015, однак ще залишається низка проблем.

Ключову роль у системі публічного управління якістю освіти відіграють три основні органи — Міністерство освіти і науки України, Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти та Державна служба якості освіти. МОН формує державну політику, розробляє стандарти освіти й нормативно-правові акти, НАЗЯВО здійснює акредитацію програм і підтримує академічну доброчесність, ДСЯО проводить інституційний аудит, сертифікацію педагогів і моніторинг якості освіти.

З'ясовано, що зовнішня система орієнтована на оцінювання освітньої діяльності з боку держави та уповноважених агентств, а внутрішня система — це механізм саморозвитку закладів освіти, що базується на принципах автономії, академічної доброчесності та студентоцентрованого підходу.

Особливу увагу приділено аналізу акредитаційних процедур. Виявлено суттєві відмінності між акредитацією у сфері вищої освіти та фахової передвищої освіти.

РОЗДІЛ 3

ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ФОРМУВАННЯ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ОСВІТИ

3.1. Тенденції формування публічного управління якістю освіти

Система публічного управління якістю освіти в Україні перебуває в стані активної трансформації. У контексті європейської інтеграції формується нова модель управління освітою, орієнтована на принципи прозорості, публічності, автономії. Якість освіти розглядається не лише як результат освітнього процесу, а як характеристика функціонування системи управління, яка відображає взаємодію інституційних органів, закладів освіти, громадських організацій та міжнародних партнерів.

Наразі діяльність Національного агентства та Державної служби якості освіти України спрямована на впровадження європейських стандартів та створення умов для розвитку культури якості в закладах освіти.

Аналіз сучасних тенденцій формування публічного управління якістю освіти дозволяє окреслити подальші орієнтири державної політики, забезпечити відповідність української системи стандартам Європейського простору вищої освіти (ЕНЕА) та підвищити її ефективність.

1. Гармонізація української освіти з європейським освітнім простором. Передбачається приведення процедур зовнішнього забезпечення якості освіти до європейських стандартів. Зокрема, процедури акредитації до Стандартів і рекомендацій щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (ESG-2015) [101].

Редакція ESG була оновлена в Єревані на саміті в 2015 році. За результатами саміту було прийнято комюніке, у якому було узагальнено досягнення у справі розбудови ЄПВО та зазначено питання, що стоять на порядку денному європейської освітньої, політичної та академічної спільноти. Країни-учасниці Болонського процесу заявили у Єревані про готовність підтримувати студентів і академічних працівників у реалізації їхніх прав на

академічну свободу та гарантувати їх представництво як повноправних партнерів в управлінні автономними закладами вищої освіти [102].

2. В пріоритеті якість та результативність. Публічне управління розробляє ефективні механізми оцінки та моніторингу якості освіти, а також повинно впроваджувати стимули для досягнення високих стандартів. Наразі удосконалюються процедури моніторингу якості та рейтингування.

3. Розвиток інституційної акредитації. Відповідно до статті 46 Закону України «Про освіту» інституційна акредитація - це оцінювання якості освітньої діяльності закладу вищої освіти та його системи внутрішнього забезпечення якості [58].

Згідно з Законом України «Про вищу освіту» акредитація закладу вищої освіти є добровільною і може проводитися за ініціативою керівника та колегіального органу управління закладу вищої освіти. Строк дії рішення про інституційну акредитацію закладу вищої освіти становить п'ять років [49].

На даний момент інституційна акредитація в Україні реалізується як спільний пілотний проєкт Національного агентства та естонського агентства НАКА. У 2025 році заплановано апробація моделі у трьох закладах вищої освіти України, які подали заявки та були відібрані для участі в пілотній акредитації [65].

4. Цифровізація процесів забезпечення якості. Цифровізація освітньої сфери є одним із ключових напрямів модернізації системи освіти України. Вона орієнтована на підвищення якості освіти, розширення доступу до освітніх послуг та зростання ефективності освітнього процесу шляхом упровадження сучасних інформаційно-комунікаційних технологій. Водночас, попри наявні переваги, процес цифровізації освіти в Україні супроводжується низкою серйозних проблем і викликів, що потребують системного підходу до їх подолання [82].

У ході інтеграції цифрових технологій у систему публічного управління та їх нормативного закріплення в законодавчих актах Україна стикається з низкою труднощів, які ускладнюють повноцінну реалізацію цифрових

перетворень на всіх рівнях управління. Серед основних ризиків, пов'язаних із цифровими трансформаціями, виокремлюються:

- зростання рівня кіберзлочинності у зв'язку зі збільшенням кількості інформаційних систем, що здійснюють обробку та зберігання персональних даних;
- недостатній рівень захисту систем обміну ідентифікаційними даними фізичних і юридичних осіб у державному та приватному секторах;
- відсутність уніфікованих ідентифікаторів, а також недосконалість механізмів двофакторної автентифікації.

Цифрова трансформація освіти тісно пов'язана з проблемами інформаційної безпеки та захисту персональних даних. Електронне зберігання й обробка персональної інформації здобувачів освіти та педагогічних працівників потребують дотримання високих стандартів захисту. В Україні фіксуються випадки витоку даних і порушення конфіденційності, що негативно позначається на рівні довіри до цифрових освітніх платформ. У зв'язку з цим актуалізується необхідність упровадження дієвих заходів інформаційної безпеки, дотримання міжнародних стандартів захисту та регулярного оновлення систем кібербезпеки [81].

Україна активно долучається до процесів цифрової трансформації, зокрема й у сфері освіти. Аналогічні процеси відбуваються і в освітніх системах європейських країн, де цифрова трансформація ґрунтується на низці нормативних документів, ухвалених державами-членами Європейського Союзу. Провідним стратегічним документом, що формує спільне бачення високоякісної, інклюзивної та доступної цифрової освіти, є «План дій цифрової освіти (2021–2027)», який визначає напрями цифрових перетворень європейського освітнього простору та спрямований на підтримку адаптації освітніх систем до викликів епохи цифрових технологій [3].

На початку 2017 року Державною науковою установою «Інститут освітньої аналітики» за підтримки грантових коштів Світового банку було ініційовано модернізацію Державної інформаційної системи управління

освітою. Підсумком цього процесу стало створення у липні 2019 року Автоматизованого інформаційного комплексу освітнього менеджменту (АІКОМ).

Основним завданням АІКОМ є забезпечення переходу до повноцінного електронного документообігу у сфері дошкільної, загальної середньої, позашкільної та професійної освіти. Проєкт передбачає переведення різних видів звітної документації закладів освіти в електронний формат, що сприятиме підвищенню достовірності освітньої статистичної та управлінської інформації, а також покращенню якості управлінських рішень і ефективності розподілу бюджетних ресурсів.

5. Одним із найбільших здобутків у сфері цифровізації державного управління вищою освітою в Україні є створення і функціонування з 2012 року Єдиної державної електронної бази з питань освіти (ЄДЕБО). Це державний освітній електронний реєстр, головним призначенням якого є забезпечення органів державної влади, органів місцевого самоврядування, фізичних та юридичних осіб інформацією в галузі освіти щодо навчальних закладів, документів про освіту та наукові ступені, результатів зовнішнього незалежного оцінювання, перебігу вступної кампанії до закладів освіти, студентських (учнівських) квитків державного зразка, іншою інформацією в галузі освіти [44].

Основними напрямками функціонування ЄДЕБО є забезпечення електронного ліцензування освітньої діяльності; акредитації освітніх програм; супроводження прийому на навчання до закладів освіти та забезпечення адресного розміщення державного та регіонального замовлення; формування, реєстрації та обліку інформації для видачі документів у сфері вищої освіти та перевірки достовірності документів про вищу освіту; формування статистичних звітів у сфері вищої освіти тощо.

Важливу роль у функціонуванні ЄДЕБО виконують також інші державні структури. Так, Державна служба якості освіти вносить до бази інформацію про результати заходів державного нагляду (контролю) за закладами освіти

щодо дотримання ними законодавства. Український центр оцінювання якості освіти здійснює внесення до ЄДЕБО та підтримання в повному, актуальному та достовірному стані інформації, пов'язаної з зовнішні незалежним оцінюванням [85].

Одним з провідних напрямків публічного управління якістю освіти є цифровізація акредитаційних процесів, яка суттєво змінює механізми взаємодії між державними органами, закладами освіти та експертами. Всі етапи акредитації освітніх програм у вищій освіті здійснюються через електронну платформу Національного агентства, що дозволяє сторонам акредитаційної експертизи швидко комунікувати та обмінюватись інформацією.

6. Публічність та прозорість. Ця тенденція відповідає європейським стандартам якості ESG-2015, які визначають відкритість, підзвітність і доступ громадськості до інформації як невід'ємні принципи якісного управління освітою [75].

Публічність у сфері освіти означає відкритий характер діяльності органів державної влади, наукових і освітніх установ, можливість громадського контролю за їхніми рішеннями, а також забезпечення доступу всіх зацікавлених сторін (студентів, викладачів, роботодавців, громадськості) до інформації про стан і результати функціонування системи освіти.

Прозорість передбачає зрозумілі та чітко визначені процедури прийняття управлінських рішень, зокрема в процесах акредитації, ліцензування, внутрішнього та зовнішнього моніторингу якості. Це включає оприлюднення критеріїв оцінювання, результатів експертиз, звітів акредитаційних агентств і самих закладів освіти [70].

Основні прояви публічності та прозорості: відкритість акредитаційних процедур – Національне агентство публікує усі рішення про акредитацію освітніх програм на офіційному сайті та в електронному реєстрі, де зазначено статус програми, тривалість дії сертифіката, звіт експертної групи та рішення Галузевої експертної ради [68].

Доступність інформації про заклади освіти досягається через публічні реєстри ЄДЕБО, де кожен користувач може перевірити наявність ліцензії, акредитації, кількість студентів, спеціальності тощо [11].

Національне агентство та ДСЯО щорічно публікують звіти про діяльність, аналітичні огляди акредитацій і результати моніторингу якості освіти.

7. Підвищення ролі стейкхолдерів. Першим термін «стейкхолдери» застосував учений Р. Фріман (R. Freeman). На його думку, це особи, групи або організації, які впливають на процес ухвалення управлінських рішень певної компанії або / та є під впливом цих рішень [94].

Відповідно до стандарту AA1000SES (Accountability Stakeholder Engagement Standard), «стейкхолдери» (зацікавлені сторони) - це групи, що мають вплив на діяльність організації чи / або спроможні відчувати на собі вплив від її дій, послуг або продукції та пов'язані з ними результати. Це не стосується всіх тих, хто може мати знання чи погляди про організацію. Організації матимуть багато зацікавлених сторін, кожна з яких має різні типи та рівні залучення, і часто з різними, а іноді й суперечливими інтересами та проблемами [90].

Метою залучення стейкхолдерів до процесів моніторингу та оцінювання якості освітньої діяльності є отримання інформації про їхні потреби, ступінь задоволеності організацією освітнього процесу та рівнем підготовки за конкретними освітніми програмами. Це також сприяє налагодженню ефективного зворотного зв'язку між усіма учасниками освітнього середовища та формуванню рекомендацій для подальшого удосконалення освітньої діяльності, в тому числі для оновлення освітньо-професійної програми..

Стейкхолдерів можна розділити на дві категорії: внутрішні і зовнішні. Зовнішні стейкхолдери (зклади освіти-конкуренти, роботодавці, випускники, державні інституції, органи державної влади, інвестори, громадські організації, наукові спілки тощо) впливають на якість управлінських дій в

освітньому середовищі, що сприяє формуванню іміджу закладу освіти щодо підготовки фахівців, які є конкурентними на ринку праці.

С. Криштанович серед зовнішніх завдань моніторингу та діагностування якості освіти при залученні стейкхолдерів основними виділяє наступні:

- визначати пріоритетні напрями діяльності закладу освіти, враховуючи економічні показники регіону та країни в цілому;
- підтримувати зворотній зв'язок із закладом освіти для інформування його про ефективність підготовки майбутніх фахівців та надання пропозицій щодо оновлення освітніх програм;
- сприяти розвитку наукових досліджень, інноваційної діяльності;
- сприяти співпраці закладу освіти з провідними стейкхолдерами для створення й розвитку зв'язків із ринком праці для реагування на сучасні виклики та можливості підготовки конкурентоспроможного фахівця [17].

Враховуючи, що кожна група стейкхолдерів має своє бачення та зацікавленість, вони повинні бути залучені до обговорення своїх потреб. Водночас необхідно зазначити, що роботодавці та представники промисловості, безумовно, зацікавлені в підвищенні якості вищої освіти, оскільки вона впливає на якість випускників, які є їхніми майбутніми працівникам. Проте з точки зору формального залучення цієї групи стейкхолдерів до процесу забезпечення якості, реальність є складною.

8. Інклюзивність та безбар'єрність передбачає сприяння доступності освіти для різних соціальних груп та зменшення бар'єрів. Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14 квітня 2021 року № 366-р схвалено Національну стратегію із створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року [26], в якій однією з стратегічних цілей є освітня безбар'єрність. На думку UNESCO, основне завдання інклюзії в освіті — не залишити без уваги жодного здобувача.

Інклюзивна освіта має на меті забезпечити реалізацію кожною людиною свого права на доступ до якісної освіти впродовж життя, тобто потреби кожної людини враховуються. [95].

UNICEF наводить відмінності між традиційним та інклюзивним підходами в освіті.

Таблиця 3.1

Характеристики традиційного та інклюзивного підходів в освіті

Класичний підхід	Інклюзивний підхід
Фокус на здобувача Оцінювання здобувача фахівцем Діагностична/корекційна програма Зарахування на відповідну програму Професійна, спеціальна експертиза та формальна підтримка Технічні втручання (спеціальне навчання, терапія)	Фокус на аудиторії (освітньому простору) Вивчення особливостей викладання/навчання Адаптивне та підтримуюче звичайне освітнє середовище Права всіх здобувачів Неформальна підтримка та експертиза від викладачів Якісне викладання для всіх

Джерело [92]

Згідно із Національною стратегією розвитку інклюзивного навчання на період до 2029 року, схваленою розпорядженням Кабінету Міністрів України від 7 червня 2024 року № 527-р, Державою повинні бути створені відповідні умови та надана необхідна підтримка для того, щоб кожен здобув освіту відповідно до свого потенціалу [27].

Стратегія орієнтована на формування цілісної та дієвої державної системи забезпечення доступної й якісної інклюзивної освіти, що передбачає:

- індивідуалізацію освітнього процесу з урахуванням здібностей і освітніх потреб кожного здобувача;
- сприяння соціальній інтеграції, утвердженню принципів толерантності та поваги до різноманітності;
- розвиток потенціалу здобувачів освіти з метою досягнення найвищих результатів;
- мінімізацію проявів дискримінації в освітньому середовищі;
- забезпечення педагогічних працівників необхідними ресурсами для ефективної реалізації інклюзивного навчання;
- надання підтримки органам місцевого самоврядування у впровадженні інклюзивної освітньої політики;

- створення умов для гнучкого переходу між закладами різних типів і рівнів освіти [78].

Інклюзивність у системі зовнішнього забезпечення якості освіти забезпечує рівний доступ усіх здобувачів до якісної освіти незалежно від їхніх індивідуальних особливостей, соціального статусу, стану здоров'я чи місця проживання. Питання інклюзивності та безбар'єрності є одними із ключових критеріїв оцінювання ефективності освітніх практик під час акредитації та аудиту закладів освіти. Введення інклюзивності у зовнішнє оцінювання сприяє впровадженню цінностей рівності, доступності та недискримінації в освітній процес.

9. Адаптивність освіти через запровадження індивідуальних освітніх траєкторій.

Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо розвитку індивідуальних освітніх траєкторій та вдосконалення освітнього процесу» від 23 квітня 2024 року № 3642-IX визначає, що індивідуальна освітня траєкторія здобувача освіти - персональний шлях реалізації особистісного потенціалу здобувача освіти, що ґрунтується на виборі здобувачем освіти освітніх програм, суб'єктів освітньої діяльності, що їх реалізують, форм і строку здобуття освіти, освітніх компонентів.

Індивідуальна освітня траєкторія формується здобувачем освіти з урахуванням його здібностей, інтересів, потреб, мотивації, можливостей і досвіду [50].

Реалізація права здобувача на індивідуальну освітню траєкторію можлива тоді, коли система освіти є достатньо гнучкою, щоб забезпечити різноманітність форм, методів, засобів і темпу навчання. Це потребує від публічного управління створення механізмів, що гарантують якість освіти.

Система зовнішнього забезпечення якості освіти через інституційні аудити, акредитації, моніторинги і незалежне оцінювання встановлює стандарти, за якими перевіряється не лише зміст і структура освітніх програм,

а й те, наскільки вони дозволяють реалізовувати індивідуальні освітні траєкторії.

Взаємодія між індивідуальною освітньою траєкторією та системою зовнішнього забезпечення якості освіти є двосторонньою. З одного боку, саме вимоги системи зовнішнього забезпечення якості освіти спонукають заклади освіти розвивати підтримку індивідуальної траєкторії навчання, а з іншого боку, розвиток можливості створення індивідуальних освітніх траєкторій вимагає оновлення критеріїв і процедур зовнішньої оцінки якості.

Таким чином, аналіз тенденцій формування публічного управління якістю освіти дає підстави стверджувати, що сучасна система управління в сфері освіти поступово змінюється від адміністративно-контрольної моделі до моделі партнерської взаємодії держави, суспільства та закладів освіти.

3.2. Проблеми формування публічного управління якістю освіти

Система публічного управління якістю освіти в Україні, попри активні реформи останніх років, залишається на етапі становлення та потребує подальшого вдосконалення. Євроінтеграційні процеси, нові вимоги до освітніх стандартів, посилення ролі внутрішніх систем забезпечення якості вимагають від державних інституцій ефективної координації, стабільної нормативної бази та інноваційних управлінських механізмів. Однак реальний стан справ свідчить про наявність низки суперечностей і невирішених питань, які гальмують формування цілісної політики забезпечення якості освіти.

Проблеми публічного управління якістю освіти проявляються на організаційному рівні. Спеціалізовані інституції, створені для забезпечення зовнішньої системи якості освіти, мають дублювання повноважень, відсутність ефективної комунікації та узгоджених стратегічних орієнтирів. Це ускладнює взаємодію між центральними органами, закладами освіти та громадськістю.

Перетин повноважень МОН, Національного агентства та ДСЯО представлено на рисунку 3.1. Зокрема, у колі МОН зосереджені функції,

пов'язані з формуванням та реалізацією державної політики у сфері освіти, затвердженням стандартів, ліцензуванням освітньої діяльності та розробленням нормативно-правових актів.

Національне агентство здійснює акредитацію освітніх програм, розробляє критерії оцінювання якості та відповідає за дотримання принципів академічної доброчесності.

ДСЯО реалізує державну політику у сфері загальної середньої та фахової передвищої освіти, проводить інституційний аудит, акредитацію освітньо-професійних програм, моніторинг якості освіти.

Зона перетину кіл демонструє спільні напрями діяльності, у яких простежується дублювання повноважень: моніторинг, акредитація, оцінювання результатів навчання.

Незважаючи на різний рівень відповідальності кожної інституції, відсутність чіткої координації між ними створює ризики повторення функцій, подвійного контролю та неузгодженості управлінських рішень.

Наслідком дублювання є невизначеність відповідальності за кінцеві результати реалізації політики у сфері забезпечення якості освіти. Формальна або фактична відповідальність декількох органів за схожі напрями призводить до суперечностей у вимогах та затримки у прийнятті рішень. Як наслідок спостерігаємо зниження ефективності державної політики, створення перешкод для запровадження єдиних підходів до оцінювання якості на всіх рівнях освіти.

Рис. 3.1. Дублювання повноважень державних органів у системі зовнішнього забезпечення якості освіти

Джерело: узагальнено автором

Окрім дубляжу функцій, проблеми формування публічного управління якістю освіти поглиблюються через недостатню цифровізацію управлінських процесів.

Під час провадження діяльності кожен з органів використовує свої інформаційні системи для збору та аналізу інформації. МОН оперує даними з ЄДЕБО, Національне агентство має власну внутрішню систему, ДСЯО не має окремої цифрової платформи для здійснення процедури акредитації. Системи працюють ізольовано одна від одної, що створює дублювання при зборі інформації та призводить до труднощів при порівнянні інформації.

Наслідком цього є подвоєння звітності для закладів освіти, розбіжності у статистичних даних і як підсумок неможливість створити загальну аналітику стану якості освіти.

Наприклад, результати акредитацій на рівні вищої освіти та на рівні фахової передвищої освіти не мають спільної системи для розміщення, що перешкоджає формуванню цілісного аналізу якості освіти.

Таким чином, через інформаційну роз'єднаність відсутня системність публічного управління якістю освіти, що знижує рівень прозорості та ускладнює ухвалення обґрунтованих управлінських рішень.

Однією з ключових проблем формування публічного управління якістю освіти є формалізований характер проведення процедури акредитації. Проведення процедури може зводитись до перевірки відповідності документів встановленим вимогам, а не до реальної оцінки якості освітнього процесу чи управлінських практик закладу. Як наслідок основним стає підготовка звіту і формальне виконання критеріїв. А вдосконалення освітньої діяльності як основна мета проведення акредитації залишається другорядною.

Заклади освіти часто не сприймають акредитацію як можливість розвитку. Такі підходи призводять до зниження довіри до результатів акредитації, сприйняття її як бар'єра, а не як інструменту підвищення якості. У результаті система зовнішнього забезпечення якості освіти не завжди стимулює заклади до вдосконалення, а стає фактором формальної відповідності.

Значною проблемою, яка виникла через пандемію COVID-19 та повномасштабне вторгнення, стала поява освітніх втрат та освітніх розривів у здобувачів освіти.

Освітні втрати – утрати, що відбулися в освітньому процесі (у навчальному часі, змісті освітніх та навчальних програм, уміннях учнів) на різних освітніх рівнях [91]. У зарубіжних дослідженнях стосовно цього явища використовують поняття «навчальні втрати» (Learning loss), «незавершене навчання / недоотримані знання» (Unfinished learning) та «прогалини / розриви в навчанні» (Learning gap), між якими існують певні відмінності. Так, навчальні втрати визначають як будь-яку втрату знань, умінь і навичок, академічний регрес через певні перерви в навчанні. Термін «незавершене

навчання / недоотримані знання» (Unfinished learning) використовують із метою відображення реальності того, що учням не надали можливості завершити навчання так, як вони могли б у звичайних умовах [96].

Розрізняють втрати можливості інтелектуального, соціального, психологічного розвитку здобувача освіти. Умовно виділяють чотири взаємопов'язані компоненти:

- навчальні втрати;
- виховні втрати;
- зниження темпу розвитку особистості;
- психологічні втрати [31].

В Україні під час воєнного стану освітні втрати зумовлені вимушеними перервами у навчанні, знищеними закладами освіти, відсутністю можливості навчатись очно, обмеженнями для ефективної організації роботи у дистанційному та змішаному форматах, а також перебоями з електроенергією та зв'язком.

Проблема освітніх втрат серед здобувачів освіти реальна й, цілком ймовірно, буде лише поглиблюватися через складні умови навчання дітей у період дії воєнного стану. На певному етапі це може призвести до загрозливих наслідків, адже освітні втрати:

- можуть спричинити значний негативний вплив на розвиток особистості;
- мають накопичувальний ефект, що призведе до збільшення втрат на наступних рівнях навчання;
- поглиблюють нерівність в освіті через збільшення вже наявних освітніх розривів [31].

Освітні втрати в короткостроковій перспективі можуть призвести до сповільнення процесу розвитку компетенцій та навичок здобувачів освіти, що обмежуючи їхні можливості для вступу до закладів вищої освіти та працевлаштування. У довгостроковій перспективі це позначається на

кваліфікації працівників, економічних показниках та загальному рівні добробуту як окремих людей, так і суспільства в цілому [24].

Серед проблем, які позначаються на результатах навчання здобувачів освіти в сучасних умовах необхідно виділити наступні:

1. Проживання на тимчасово окупованих територіях, де повноцінний освітній процес відсутній або відбувається за програмами країни-окупанта. Лише невелика частина здобувачів навчається дистанційно за українськими програмами [87].

2. Проживання в зоні активних бойових дій. Не менш складна проблема. На територіях, що розташовані в зонах активних бойових дій, навчання можливе лише в дистанційному форматі, що має багато труднощів, зокрема нестабільний зв'язок, психологічний стан мешканців, відсутність ресурсів для навчання.

3. Зміна місця проживання. вимушений переїзд в інші регіони України або за кордон призводить до втрати зв'язку зі своїм закладом освіти. Адаптація до нових умов потребує часу. Водночас здобувачі освіти мають подвійне навантаження через очне навчання за кордоном та дистанційне навчання в Україні.

4. Руйнування закладів освіти є серйозною проблемою через ускладнення доступу до освіти. Через пошкодження закладу освіти адміністрація змушена запроваджувати процес навчання в дистанційній формі, що знижує якість отриманої освіти, або переводити здобувачів до інших закладів освіти, які, в тому числі, розташовуються на значній відстані в іншому населеному пункті.

5. Повітряні тривоги можуть зупиняти освітній процес на години, іноді по декілька разів на день. Хоча, за даними Міністерства освіти і науки України, 75% закладів освіти в Україні мають укриття [34], вони не завжди облаштовані належним чином.

6. Відключення електроенергії внаслідок масованих ракетних обстрілів ускладнюють освітній процес, особливо для тих закладів освіти, які працюють в дистанційному форматі [94].

Опитування, проведене Дитячим фондом ООН (ЮНІСЕФ) через U-Report, показало, що стрес через війну, втома та дистанційне навчання негативно вплинули на успішність молоді в Україні [89]. Результати представлено нижче.

Рис 3.2. Освітні втрати [89]

Необхідно відмітити, що найбільший відсоток труднощів у засвоєнні становлять точні науки: математика, хімія, фізика. Однак, математика є лідером серед них з відривом на 71%.

Також було проаналізовано причини пропуску занять. Серед основних причини респонденти називали відсутність світла, повітряні тривоги, втому, відсутність світла, проблеми з інтернетом. Відсотковий розподіл респондентів залежно від причини пропуску занять показано на рисунку 3.3.

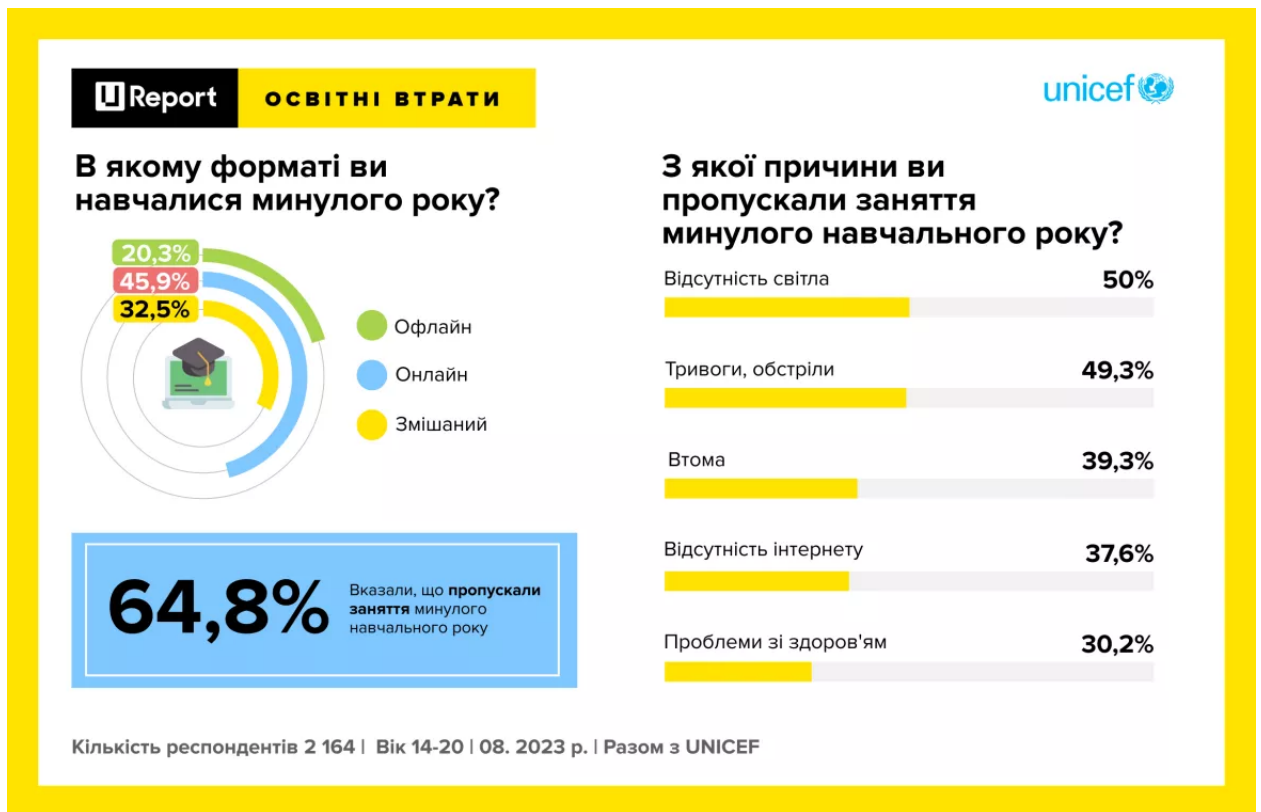

Рисунок 3.3. Причини освітніх втрат [89]

Освітніми розривами (educational gap, achievement gap) можна назвати різницю в рівні результатів навчання між різними групами здобувачів, зумовлену сталими факторами [32].

Освітні розриви можуть спостерігатись:

- між хлопцями й дівчатами;
- між мешканцями міста та села;
- між дітьми з родин із високим та низьким доходами;
- між прифронтовими та тилловими регіонами;
- між здобувачами, які мають та не мають доступу до якісного цифрового навчання;
- між здобувачами з типовим розвитком та здобувачами з особливими освітніми потребами.

Організацією економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) проводилось в Україні міжнародне дослідження PISA (Programme for International Student Assessment).

Востаннє таке дослідження було проведено в 2022 році. Через повномасштабне вторгнення не вдалось охопити дослідженням всі регіони та визначені заклади освіти. Крім того, велика кількість українських підлітків вимушено переїхали за кордон. Тож дослідження проводили лише у 18 регіонах, і в ньому взяли участь 3876 учнів зі 164 закладів освіти. Слід зазначити, що зазначене дослідження проводиться серед здобувачів, які досягли 15 років та навчаються в закладах повної загальної середньої освіти, закладах професійної освіти, закладах фахової передвищої освіти.

При проведенні дослідження оцінюється рівень математичної, читацької та природничої компетентностей. За стандартами PISA є 6 рівнів володіння вміннями та навичками. Рівень 1 — найнижчий, рівень 6 — найвищий. Окремо виділяють рівень 2 як базовий.

За результатами дослідження було з'ясовано, що показники українських школярів дещо нижче, ніж їх однолітків з країн ОЕСР.

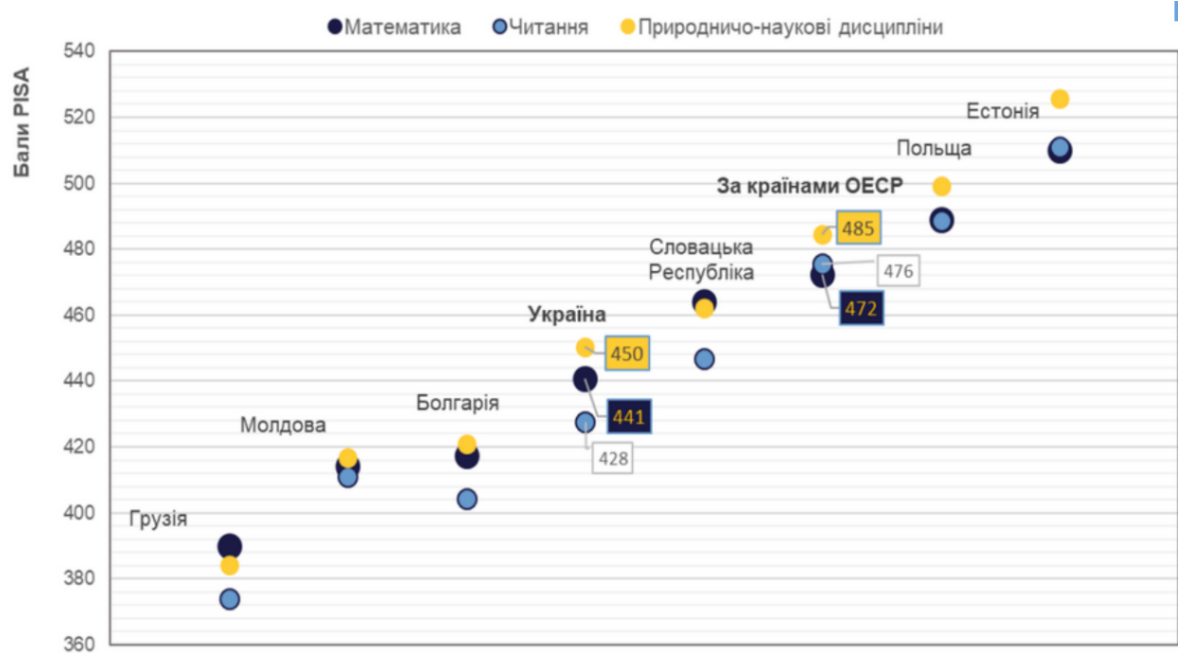

Рис. 3.4. Порівняння показників українських дітей з аналогічними показниками їх однолітків з ОЕСР [98]

Водночас дослідники відзначили, зниження показників в порівнянні з дослідженням PISA 2018. Порівняно з 2018 роком рівень математичної

компетенції знизився на 12 балів, з природничої — на 19 балів, з читацької — на 38 балів. Графічно дані узагальнено на рисунку 3.5.

Рис. 3.5. Порівняння показників дослідження PISA за 2018 та 2022 роки [98]

Якщо розглянути освітні розриви за окремими показниками, то спостерігається наступна ситуація.

У читанні дівчата демонструють перевагу над хлопцями — на 23 бали. Проте порівняно з 2018 роком рівень читацької компетентності значно знизився для обох статей: дівчата втратили 44 бали, а хлопці — 34, що еквівалентно понад двом рокам навчання для дівчат і півтора року для хлопців [98].

У математичній компетентності ситуація протилежна: хлопці випереджають дівчат на 10 балів. У порівнянні з 2018 роком спостерігається певне зниження результатів обох статей.

Щодо природничих наук, розрив між статями практично відсутній — менше одного бала. У порівнянні з 2018 роком результати природничої компетенції значно знизилися.

Узагальнене порівняння результатів навчальних компетентностей між хлопцями та дівчатами представлено на рисунку 3.6.

Різниця в рівні знань з математики між школярами із сільської та міської місцевості — понад 4,5 роки навчання. Але варто зважати на те, що учні сільських закладів освіти мають нижчий соціально-економічний статус.

З читання розрив між дітьми з великих міст та містечок і сіл становить приблизно 5 навчальних років [98].

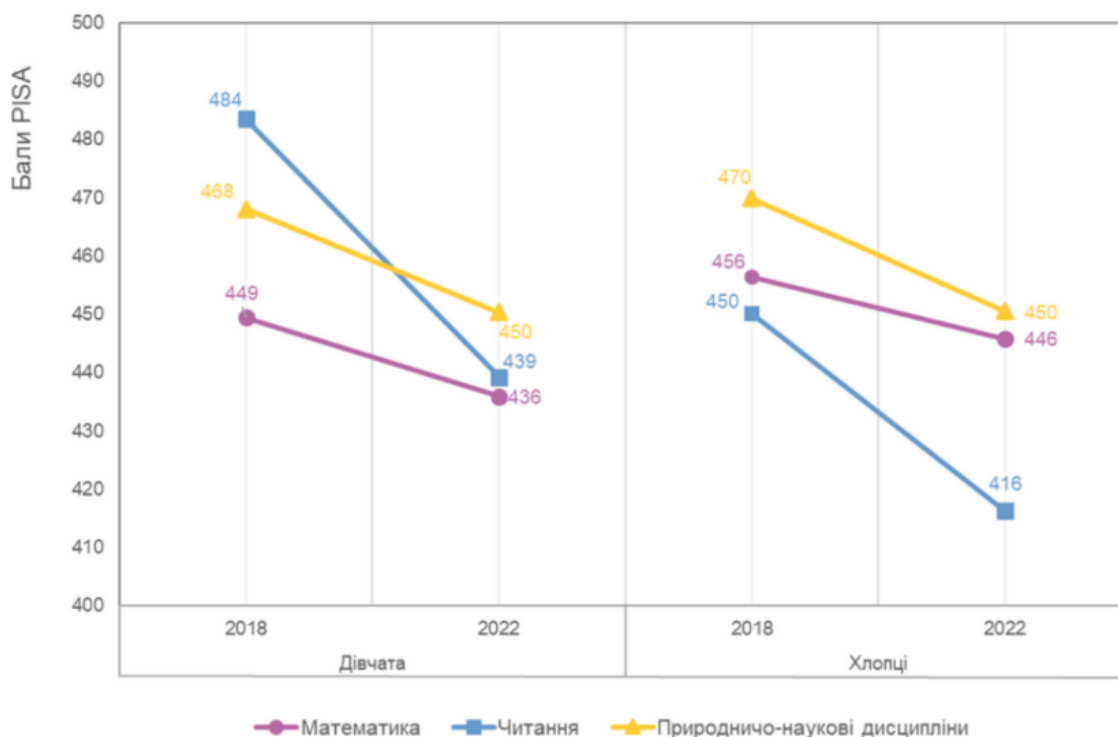

Рис. 3.6. Порівняння показників дослідження PISA у хлопців та дівчат [98]

Ці результати сигналізують про те, що система освіти в Україні зазнає суттєвих втрат у якості навчання, особливо в тих предметах і навичках, які вимірює PISA. Низькі показники означають, що значна частина учнів не досягає навіть базового рівня функціональної грамотності.

3.3 Практичні рекомендації щодо вдосконалення формування публічного управління якістю освіти

На сучасному етапі розвитку системи освіти в Україні зростають вимоги до її якості, прозорості та ефективності управлінських рішень. Інтеграція до європейського простору, а також цифрова трансформація зумовлюють необхідність перегляду підходів до публічного управління якістю освіти. Від його ефективності залежить рівень освітніх результатів, конкурентоспроможність випускників на ринку праці та динаміка розвитку держави.

У попередніх розділах було досліджено, що процес формування публічного управління якістю освіти супроводжується низкою проблем: дублюванням функцій між різними органами, недостатньою координацією між рівнями управління, формалізмом окремих процедур, роз'єднаністю інформаційних систем і нерівномірністю впровадження внутрішніх механізмів якості у закладах освіти.

Враховуючи визначені проблеми, надання рекомендацій потребує не тільки публічне управління якістю освіти як система, а й процедури, які забезпечують систему зовнішнього забезпечення якості освіти.

Рекомендації можна розділити на загальні та спеціальні. Загальні рекомендації охоплюватимуть публічне управління якістю освіти на всіх рівнях освіти з метою покращення його ефективності. Спеціальні – розробляються для удосконалення визначеної процедури системи зовнішнього забезпечення якості освіти. У даному дослідженні будуть запропоновані практичні рекомендації удосконалення процедури акредитації освітньо-професійних програм на рівні фахової передвищої освіти.

У такому контексті одним із ключових напрямів підвищення ефективності публічного управління якістю освіти є вдосконалення нормативно-правової бази, яка визначає правила, механізми й стандарти функціонування освітньої системи. Наразі нормативно-правова основа має складну структуру, що часто призводить до дублювання функцій між органами влади, неузгодженості між законами та підзаконними актами. Тому важливим є створення узгодженої та цілісної правової системи, що відповідатиме європейським стандартам і сучасним викликам освіти.

Насамперед потребує оновлення система державних стандартів освіти на всіх рівнях освіти. Нові стандарти мають гармонізувати з європейськими стандартами освіти, враховувати інклюзивність та безбар'єрність. Такий підхід дозволяє підвищити узгодженість між результатами навчання, стратегічними пріоритетами держави та підвищить доступність освіти для кожного. Оновлення стандартів повинно здійснюватися із залученням

експертного середовища, представників роботодавців, закладів освіти та громадськості.

Не менш важливим є впровадження єдиних критеріїв і показників оцінювання якості освіти, які застосовуватимуться на всіх рівнях освіти. Зараз механізми оцінювання у загальній середній освіті, фаховій передвищій та вищій освіті розробляються окремими структурами, що створює ризик неузгодженості методик оцінювання і різного розуміння поняття «якість освіти». Запровадження єдиних критеріїв оцінювання дозволить забезпечити порівнянність результатів і підвищити об'єктивність управлінських рішень. Така система має передбачати чіткий поділ на внутрішні (на рівні закладу освіти) та зовнішні (на рівні держави) критерії оцінки, узгоджені з рекомендаціями ESG-2015.

Необхідно зазначити, що до критеріїв оцінювання варто додати показники освітніх втрат та освітніх розривів.

Водночас застосування показників не буде інформативним без розроблення стратегії подолання освітніх втрат та освітніх розривів. Реалізація такого підходу дозволить перетворити критерії якості на дієві інструменти публічного управління, що поєднують моніторинг, підтримку й розвиток учасників освітнього процесу. Ось ключові напрями практичної діяльності, які мають забезпечити ефективне подолання освітніх втрат та освітніх розривів.

Під час розроблення та впровадження стратегії подолання освітніх втрат, необхідно визначити цілі, принципи, напрями, заходи та індикатори ефективності компенсації освітніх втрат.

Здійснювати діагностичне оцінювання для визначення рівня знань та навичок учнів, а також їхніх прогалин у навчанні до та після вживання заходів щодо подолання освітніх втрат.

Для забезпечення рівного доступу до освіти необхідне впровадження конкретних стратегій щодо розвитку інфраструктури, цифрових ресурсів та освітніх програм [71]. Необхідно адаптувати освітні програми за рахунок конкретизації в них очікуваних результатів та визначення ключових елементів

змісту, а також розробити якісний цифровий освітній контент. Створення електронних підручників та онлайн-платформ для навчання нададуть змогу здобувачам освіти незалежно від ситуації, у якій вони опинилися (за кордоном, тимчасово окуповані території, тривале лікування), мати доступ до освітніх послуг.

Переорієнтувати освітній процес на розвиток навичок soft skills (навички самостійного навчання та співпраці, креативність, гнучкість, системне та критичне мислення).

Організовувати додаткові заняття, курси для поглиблення й розширення знань та навичок здобувачів освіти.

Впроваджувати методичну підготовку вчителів до роботи з учнями, які зазнали освітніх втрат.

Надавати психологічну та соціальну підтримку, а також створювати безпечне та дружнє освітнє середовище.

Залучати науковців до проведення наукових досліджень з проблематики освітніх втрат з метою розроблення науково-методичного супроводу компенсації освітніх втрат [6].

Для ефективного впровадження стратегії подолання освітніх втрат необхідно вирішити питання усунення дублювання повноважень між державними інституціями.

В межах реалізації політики якості освіти спостерігається часткове перетинання функцій між МОН, Національним агентством та ДСЯО. Це стосується питань акредитації, моніторингу, інституційного аудиту та контролю дотримання стандартів. Така ситуація призводить перевантаження закладів освіти численними перевітками та втрати системності управління. Необхідним є чітке нормативне розмежування повноважень кожного органу:

- МОН має виконувати функції стратегічного управління та нормативного регулювання,
- Національне агентство — забезпечення якості у вищій освіті,

- ДСЯО — моніторинг і аудит у сфері загальної середньої освіти та фахової передвищої освіти.

Це сприятиме узгодженню політики, оптимізації процедур контролю та посиленню аналітичної складової публічного управління якістю освіти.

Водночас, враховуючи, що державні органи збирають та аналізують певну інформацію, варто розробити спільну цифрову платформу для обміну інформацією між МОН, Національним агентством та ДСЯО. Така платформа має інтегрувати дані про освітні програми, результати акредитацій, інституційні аудити, результати моніторингів, статистику освітніх втрат. Єдина платформа дозволить запобігти дублюванню збору інформації, підвищить точність аналітичних даних і забезпечить прозорість процесів управління.

Зважаючи на важливість цифрових трансформацій, ще одним важливим напрямком є розвиток цифрових механізмів управління якістю. Відповідно до Закону України «Про освіту» в системі освіти функціонує ЄДЕБО [58]. До електронної бази вноситься інформація про заклади освіти, про здобувачів, викладачів тощо, а також функціонують реєстри.

У першу чергу, удосконалення ЄДЕБО має передбачати інтеграцію з інформаційними системами інших органів, а також із програмним забезпеченням зовнішнього незалежного оцінювання та державної статистики. Це дозволить створити єдину аналітичну платформу, де будуть зібрані всі дані щодо освітніх програм, результатів акредитацій, інституційних аудитів, показників якості навчання, працевлаштування випускників.

Також важливим є розроблення аналітичних модулів, за допомогою яких можна відстежувати ключові показники діяльності закладів освіти, динаміку якості освітніх програм, результати акредитацій, а також рівень освітніх втрат. Це забезпечить оперативність реагування на проблеми. А для закладів освіти може стати інструментом самооцінювання та планування заходів з покращення якості.

У перспективі ЄДЕБО може стати не лише технічним реєстром, а повноцінною системою освітньої аналітики, що інтегрує функції моніторингу, прогнозування та стратегічного планування розвитку освіти в Україні. Враховуючи, що процедура акредитації на рівні фахової передвищої освіти та інституційний аудит в закладах освіти не мають власних платформ, розроблення єдиної платформи допомогло б зекономити фінансові ресурси, розмістивши необхідну інформацію в одній системі, та цифровізувало б зазначені процедури.

Ефективність системи публічного управління якістю освіти значною мірою залежить від професійного рівня фахівців, які працюють у центральних і регіональних органах влади, установах забезпечення якості, закладах освіти. У сучасних умовах інтеграції до європейського освітнього простору та цифрової трансформації особливого значення набуває розвиток людського потенціалу в управлінській сфері. Саме тому підвищення кваліфікації кадрів, міжнародна співпраця мають бути пріоритетними напрямками удосконалення системи публічного управління якістю освіти.

По-перше, потребує уваги розроблення та впровадження цільових програм підвищення кваліфікації для працівників органів освіти. Такі програми мають включати модулі з управління якістю освіти, стратегічного планування, аналізу освітніх даних, моніторингу, цифрової грамотності, міжнародних стандартів ESG-2015. По-друге, для даного виду навчання можна використовувати освітні платформи, які забезпечать гнучке дистанційне навчання.

Важливим напрямом розвитку публічного управління є обмін досвідом із європейськими агентствами забезпечення якості освіти, зокрема ENQA, EQAR, QAA (Велика Британія), NOKUT (Норвегія), які мають усталені механізми системи зовнішнього забезпечення якості освіти. Співпраця з цими структурами дозволить вивчити кращі практики управління та надасть можливість впроваджувати їх в український освітній простір.

Ознайомлення з кращими європейськими практиками моделей забезпечення якості освіти створює можливості до покращення національних процедур.

1. Спростити механізм оцінювання критеріїв в звіті експертної групи. Оцінювання критеріїв експертною групою відбувається за складною схемою. При оцінюванні кожного підкритерію спочатку необхідно поставити «+» або «-» на уточнююче питання пікритерію, потім оцінити підкритерій в цілому на 1,2,3 бали, а потім підрахувати суму всіх балів за підкритерії критерія. Водночас така система призводить до колізій. Наприклад, підкритерій має сім додаткових питань. Одне з питань експерти відзначають як «-», тобто відсутність якоїсь обов'язкової ознаки. Але під час підрахунку балу за підкритерій маємо наступні підрахунки:

$$\text{бал за підкритерій (у \%)} = \frac{6 \text{ позитивних відповідей} \times 100}{7 \text{ (загальну кількість питань у підкритерії)}} = 85$$

Таким чином, за даний підкритерій необхідно ставити 3 бали, незважаючи на суттєвий недолік, через прив'язку до 75% як позитивний результат.

Враховуючи, що такі ситуації трапляються часто, пропонується спростити обчислення балу за підкритерій:

- 3 бали – всі відповіді на уточнюючі питання позитивні;
- 2 бали – є 1-2 негативні відповіді
- 1 бал – кількість негативних відповідей 3 і більше.

Даний механізм попередить формалізм при проведенні експертизи, оптимізує роботу експертів та вивільнить час для детальнішої роботи над звітом.

2. Додати до звіту експертної групи розділ «Сильні сторони, новітні практики». Наразі звіт експертної групи будується на відповідях на уточнюючі питання, які не описуються, та загальними враженнями наприкінці. У випадку зауважень після оцінювання підкритерію формуються рекомендації. Однак

новаторські методики, цифрові інструменти закладу фахової передвищої освіти можуть залишатись недооціненими.

Виділення сильних сторін допоможе закладам фахової передвищої освіти краще зрозуміти власні конкурентні переваги та сфокусуватися на їх розвитку. У системі фахової передвищої освіти важливу роль відіграє практична підготовка, тому інноваційні методи, використання сучасного обладнання, співпраця з роботодавцями можуть стати прикладами для поширення.

3. Розробити та впровадити до результатів самооцінювання та звіту експертної групи критерій 8. Показники освітніх втрат.

Наразі питання освітніх втрат стало критичним для всіх рівнів освіти, в тому числі для рівня фахової передвищої освіти, де здобувачі часто мають різний початковий рівень підготовки. Наразі у критеріях результатів самооцінювання та звіті експертної групи не враховуються відомості щодо освітніх втрат та механізми їх подолання, що створює ризик зниження якості освітніх результатів.

Додавання критерію 8 дозволить оцінювати рівень роботи в даному напрямку, застосування адаптивних освітніх траєкторій, що у довгостроковій перспективі позитивно вплине на якість випускників та відповідність їхніх компетентностей стандартам фахової передвищої освіти.

4. Залучати до проведення акредитації тільки фахівців, які працюють в закладі фахової передвищої освіти. У Положенні про акредитацію освітньо-професійних програм фахової передвищої освіти визначено критерії, за якими відбувається набір експертів. Експертом може бути особа з числа науково-педагогічних, педагогічних працівників закладів вищої та фахової передвищої освіти за галуззю знань з урахуванням спеціальності, до якої входить освітньо-професійна програма що акредитується [42].

Водночас акредитація на рівні вищої освіти має певні відмінності, які розглядалися вище, а також рівень фахової передвищої освіти має свої особливості. Наприклад, більша практикоорієнтованість порівняно з вищою

освітою, здобувача на основі базової середньої освіти вивчають курс повної загальної середньої освіти разом зі здобуттям спеціальності, що також необхідно враховувати. Залучення представників фахової передвищої освіти забезпечить більш професійні рекомендації та реалістичну оцінку можливостей програми.

5. Призначати членів Акредитаційної комісії Державної служби якості освіти України після проходження конкурсного відбору.

Склад Акредитаційної комісії визначається окремим наказом Служби.

До складу Акредитаційної комісії входять представники Служби, Уповноваженої установи, представники закладів вищої та фахової передвищої освіти, представник Спільного представницького органу сторони роботодавців на національному рівні (за згодою).

Акредитаційна комісія складається з двадцяти п'яти осіб, з яких сімнадцять - представники закладів вищої та фахової передвищої освіти [42].

Формування здійснюється адміністративно, що може створювати ризики суб'єктивності, конфлікту інтересів тощо. Запровадження процедури конкурсного відбору дозволить підвищити довіру до рішень комісії.

Конкурсна процедура повинна передбачати чіткі вимоги до кандидатів: освіта, досвід роботи у сфері фахової передвищої освіти, участь у внутрішніх системах забезпечення якості. Проведення конкурсного відбору передбачає зміни до нормативної бази та детальне розроблення порядку проведення конкурсного відбору.

Враховуючи загальні та спеціальні рекомендації, для удосконалення процедури акредитації освітньо-професійних програм на рівні фахової передвищої освіти було запропоновано зміни до Положення про акредитацію освітньо-професійних програм фахової передвищої освіти (Додаток А).

Таким чином, практичні рекомендації, спрямовані на посилення ефективності публічного управління якістю освіти, усунення дублювання функцій, підвищення рівня координації між суб'єктами управління, вдосконалення нормативно-правового та інформаційно-аналітичного

забезпечення, а також на формування культури довіри й відповідальності в освітньому середовищі. Їхня реалізація дозволить підвищити результативність публічного управління якістю освіти.

Висновки до розділу 3

У третьому розділі кваліфікаційної роботи було визначено проблеми формування публічного управління якістю освіти.

Результати аналізу показали, що, незважаючи на розгалужену нормативно-правову базу, система забезпечення якості освіти потребує суттєвого вдосконалення.

Встановлено, що ключовими проблемами формування публічного управління якістю освіти є: дублювання функцій між центральними органами виконавчої влади, недостатня координація дій суб'єктів системи, формалізм у процедурах акредитації та аудиту, обмежена інтеграція цифрових платформ, а також відсутність єдиного підходу до оцінювання якості на всіх рівнях освіти.

Разом із тим визначено позитивні тенденції, що свідчать про поступову трансформацію системи управління.

Запропоновано практичні рекомендації щодо вдосконалення системи публічного управління якістю освіти. Було надано загальні рекомендації, серед яких удосконалення нормативно-правового забезпечення, створення єдиної цифрової платформи обміну даними, оновлення стандартів освіти та критеріїв оцінювання. А також запропоновано рекомендації щодо удосконалення процедури акредитації освітньо-професійних програм на рівні фахової передвищої освіти та запропоновано проєкт змін до Положення, яке регулює акредитаційну процедуру на рівні фахової передвищої освіти.

Узагальнюючи результати проведеного аналізу, можна зробити висновок, що чітка координація дій усіх суб'єктів освітнього простору, впровадження інноваційних підходів і дотримання принципів відкритості, ефективності та відповідальності зможе трансформувати публічне управління якістю освіти.

ВИСНОВКИ

Кваліфікаційна магістерська робота на тему «Формування публічного управління якістю освіти» присвячена комплексному дослідженню теоретичних, нормативно-правових та практичних засад публічного управління якістю освіти в Україні в умовах змін та євроінтеграційних процесів.

У ході дослідження було зроблено наступні висновки.

1. Проаналізовано теоретичні основи формування публічного управління якістю освіти.

Порівняльний аналіз теоретичних джерел стосовно понять «якість», «якість освіти» дозволив з'ясувати, що у науковців немає єдиного підходу для їх визначення, але зазначені категорії є невід'ємною частиною системи управління для забезпечення відповідності освіти сучасним потребам особистості, суспільства та стандартам.

У літературних джерелах публічне управління розглядається як багаторівнева система взаємодії державних інституцій, освітніх закладів і громадянського суспільства, яка має визначені принципи та функції.

Правове регулювання публічного управління якістю освіти базується на Законі України «Про освіту». Кожен рівень освіти має профільний закон, який регламентує та уточнює особливості системи забезпечення якості, структуру органів управління, механізми контролю для відповідного рівня освіти.

2. Охарактеризовано сучасний стан формування публічного управління якістю освіти в Україні.

Основними органами, які беруть участь в публічному управлінні якістю освіти, є Міністерство освіти і науки України, Державна служба якості освіти України та Національне агентство із забезпечення якості освіти. Діяльність цих органів направлена на функціонування системи зовнішнього забезпечення якості освіти.

Підґрунтям для аналізу стану якості освіти є зовнішні моніторинги, в тому числі Національний мультипредметний тест та дослідження PISA.

Було проведено аналіз акредитаційної процедури освітньо-професійної програми на рівні фахової передвищої освіти. Виявлено суттєві відмінності між акредитацією у сфері вищої освіти та фахової передвищої освіти.

3. Визначено проблеми формування публічного управління якістю освіти.

Під час дослідження було встановлено ключові проблеми, які гальмують розвиток публічного управління якістю освіти та знижують результативність функціонування зовнішньої системи забезпечення якості.

Основними проблемами є дублювання функцій між державними інституціями, формалізм у процедурах акредитації, обмежена інтеграція цифрових платформ, а також відсутність єдиного підходу до оцінювання якості на всіх рівнях освіти.

4. Сформульовано практичні рекомендації щодо впровадження механізмів публічного управління якістю освіти, спрямованих на підвищення її ефективності.

Було надано рекомендації щодо удосконалення процедури акредитації освітньо-професійних програм на рівні фахової передвищої освіти. Як результат дослідження розроблено проєкт змін до Положення про акредитацію освітньо-професійних програм фахової передвищої освіти, в якому враховано запропоновані рекомендації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Архипова Є., Дроздов В. Якість вищої освіти як об'єкт публічного управління. Державне управління: удосконалення та розвиток. 2020. № 12. URL: http://www.dy.nayka.com.ua/pdf/12_2020/32.pdf (дата звернення: 15.09.2025).
2. Батечко Н. Феномен якості освіти в сучасному науковому дискурсі. Освітологічний дискурс. 2017. № 3–4. С. 1–16. DOI: <https://doi.org/10.28925/2312-5829.2017.3-4.16> стр.
3. Баценко С. Імерсивні технології: теоретичний аспект. Імерсивні технології в освіті: матеріали І Науково-практичної конференції з міжнародною участю, м. Київ, 22 вересня 2021 року, Київ, 2021. С. 36 – 38.
4. Бичко Г., Терещенко В. Навчальні втрати: сутність, причини, наслідки та шляхи подолання УЦОЯО, 2023, 31 стор.
5. Вікторов В. Якість освіти: основні наукові підходи та уявлення. Актуальні філософські та культурологічні проблеми учасності: альманах. Вип. 14. К.: [б. в.], 2004. С. 208–214.
6. Вітранюк Н., Сірик О., Т. Іщенко Т. Освітні втрати у сфері фахової передвищої освіти: осмислення, вимірювання та комплексні заходи. Фахова передвища освіта. 2024. №4. С.5-11.
7. Гриневич Л., Ващенко Л., Сухомлинська О. та ін. Якість освіти: теоретичні засади та практика оцінювання. Київ: Педагогічна думка, 2019.
8. Державна освітня установа «Навчально-методичний центр з питань якості освіти» : веб сайт. URL: <https://bit.ly/47Flie1> (дата звернення: 18.09.2024).
9. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України; голов. ред. В. Г. Кремень. Київ : Юрінком Інтер, 2021. 1144 с.
10. Європейський простір вищої освіти : параметри якості та експертизи : навчальний посібник / за ред. Сисоєвої С. О. Київ, 2020. 152 с.

11. Єдина державна електронна база з питань освіти (ЄДЕБО) : веб сайт. URL: <https://info.edbo.gov.ua> (дата звернення: 05.10.2025).
12. Заєць С. Сертифікація якості в освітній сфері: застосування ISO 9001 ТА ISO 21001. Освітня аналітика України. 2023. № 5 (26). С. 5-20.
13. Зміни до деяких нормативно-правових актів щодо забезпечення здобуття ЗСО в умовах воєнного стану : наказ Міністерства освіти і науки України від 17.06.2025 № 865. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0968-25#Text> (дата звернення 24.09.2025).
14. Ігнатенко Н. Державна освітня політика України щодо забезпечення якості освіти: зміст та основні напрями. URL: http://dspace.tnpu.edu.ua/bitstream/123456789/16121/1/7_IHNATENKO%20NATALIYA.pdf (дата звернення: 05.10.2025).
15. Кільова Г. О. Якість освіти як ключова категорія менеджменту освіти. Освіта та педагогічна наука. 2012. № 5–6 (154–155). С. 22–26.).
16. Конституція України : від 28.06.1996 р. : станом 01 листопада 2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 01.11.2025).
17. Криштанович С. Вплив стейкхолдерів на якісну підготовку фахівців у закладах вищої освіти. Соціально-економічні відносини в цифровому суспільстві. 2023. Том 2 (48). С. 93-103. DOI: 10.55643/ser.2.48.2023.505.
18. Лукіна Т. Вимірювання й управління якістю освіти : навчально-методичні матеріали. Київ : Експрес-об'ява, 2007. 64 с.
19. Ляшенко О. Стратегія якості як основа політики країн світу. Моніторинг якості освіти : світові досягнення та українські перспективи / за заг. ред. О. І. Локшиної. Київ : К.І.С., 2004. С. 9–14.
20. Мельник Р. Категорія «публічне управління» у новій інтерпретації. Право і суспільство. 2012. № 6. С. 95-98.
21. Мельниченко Б. Публічне управління як форма реалізації публічної влади. Наукові праці. Юридичні науки. 2023, випуск 4(67), С. 32-38.

22. Методичні рекомендації щодо реалізації узгоджених спільних освітніх програм та видачі спільних (подвійних) дипломів : наказ Міністерства освіти і науки України від 27.03.2025 № 518 URL: <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennia-metodychnykh-rekomendatsii-shchodo-realizatsii-uzghodzhennykh-spilnykh-osvitnikh-prohram-ta-vydachi-spilnykh-podviinykh-dyplomiv> (дата звернення 24.09.2025).

23. Міністерство освіти і науки України : веб сайт. URL : <https://mon.gov.ua/> (дата звернення 24.10.2025).

24. Мороз, П. (2023). Освітні втрати в Україні: аналіз викликів та шляхи їх компенсації. Педагогічна компаративістика і міжнародна освіта — 2023: горизонти інновацій: зб. Матеріалів II Міжнародної наукової конференції (Київ, 25 травня 2023 р.). С. 174–177.

25. Національна доктрина розвитку освіти від 17.04.2002 № 347/2002. URL: <https://osvita.ua/legislation/other/2827/> (дата звернення 07.10.2025).

26. Національна стратегія із створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року. URL: (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/366-2021-%D1%80#Text>) (дата звернення 07.10.2025).

27. Національна стратегія розвитку інклюзивного навчання на період до 2029 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/527-2024-%D1%80#Text>) (дата звернення 07.10.2025).

28. Національний звіт за результатами міжнародного дослідження якості освіти PISA-2018. URL: https://testportal.gov.ua/wp-content/uploads/2019/12/PISA_2018_Report_UKR.pdf (дата звернення 07.10.2025).

29. Національний університет охорони здоров'я України імені П.Л. Шупика : веб сайт. URL: <https://www.nuozu.edu.ua/nv/vo/haranti-osvitnikh-prohram#gsc.tab=0> (дата звернення: 15.09.2025).

30. Освіта і наука України в умовах воєнного стану. Інформаційно-аналітичний збірник. Київ, 2023. 64 с.

31. Освітні втрати та навчальні розриви: сутність, причини, наслідки та шляхи їх подолання. Методичні рекомендації. Кропивницький, 2024. 56с.
32. Освіторія: веб сайт. URL: <https://osvitoria.media/experience/osvitni-vtraty-ta-osvitni-rozryvy-u-chomu-riznytsya-ta-yak-dolaty/> (дата звернення: 25.09.2025).
33. Офіційний сайт Державної служби якості України. URL: <https://sqe.gov.ua/> (дата звернення 27.10.2025).
34. Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/osvita-2/zagalna-serednya-osvita/derzhavni-standarti> (дата звернення 30.10.2025).
35. Офіційний сайт Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти: <https://bit.ly/4os8ejG> (дата звернення 28.10.2025).
36. П'ятничук І. Понятійно-структурні складові публічного управління вищою освітою. Наукові праці Міжрегіональної академії управління персоналом. Політичні науки та публічне управління. Випуск 5 (71), 2023. Стор 74-80.
37. П'ятничук І. Правовий механізм публічного управління вищою освітою. Дніпровський науковий часопис публічного управління, психології, права. №6. 2024. С. 64-70.
38. Павлова Г. Синергетичний підхід до якості освіти. Гілея : науковий вісник. 2013. Вип. 71 (№ 4). С. 693–697.
39. Паньковик Н. Управління якістю освіти як стратегічний напрям сучасної державної політики України. Академічні візії. випуск 4/25. С. 1-13.
40. Положення про акредитацію освітніх програм : наказ Міністерства освіти і науки України від 15.05.2024 № 686. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1013-24#Text> (дата звернення 24.09.2025).
41. Положення про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1013-24#Text> (дата звернення 15.10.2025).

42. Положення про акредитацію освітньо-професійних програм фахової передвищої освіти. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1608-21#Text> (дата звернення 01.10.2025).

43. Положення про Державну службу якості України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/168-2018-%D0%BF#Text> (дата звернення 25.10.2025).

44. Положення про Єдину державну електронну базу з питань освіти : Постанова Кабінету Міністрів України від .15 липня 2025 року № 872. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/872-2025-%D0%BF#Text> (дата звернення 26.09.2025).

45. Положення про Міністерство освіти і науки України : Постанова Кабінету Міністрів України від 16 жовтня 2014 року №630. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/630-2014-%D0%BF#Text> (дата звернення 05.10.2025).

46. Полякова Г. Показники якості освіти та освітнього середовища вищого навчального закладу в контексті компетентнісного підходу. Гуманітарний вісник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди». 2013. № 28 (2). С. 271–277.

47. Приходько В. Якість освіти як об'єкт моніторингу. Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. 2013. Вип. 28 (81). С. 285–290.

48. Приходько В. Моніторинг якості освітньої діяльності загальноосвітнього навчального закладу : педагогічні основи й управлінський аспект : монографія. Запоріжжя : К.І.С., 2011. 459 с.

49. Про вищу освіту : Закон України від 1.07.2014 року № 1556-VII. Відомості Верховної Ради України. 2014. № 37–38. С. 2716.

50. Про внесення змін до деяких законів України щодо розвитку індивідуальних освітніх траєкторій та вдосконалення освітнього процесу : Закон України від 23.04.2024 № 3642-IX. Відомості Верховної Ради. 2024. № 29. С. 204.

51. Про внесення змін до деяких стандартів вищої освіти Наказ МОН України від 26.01.2024 № 96. URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2024/Nakaz-96.vid.26.01.2024.pdf> (дата звернення 24.09.2025).

52. Про внесення змін до деяких стандартів вищої освіти : наказ Міністерства освіти і науки України від 13.06.2024 № 842. URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2024/Nakaz-842.vid.13.06.2024.pdf>(дата звернення 24.09.2025).

53. Про внесення змін до деяких стандартів вищої освіти. : наказ Міністерства освіти і науки України від 29.12.2023 № 1583. URL: <https://mon.gov.ua/npa/pro-vnesennia-zmin-do-deiakykh-standativ-vyshchoi-osvity842> (дата звернення 24.09.2025).

54. Про внесення змін до Методичних рекомендацій щодо розроблення стандартів ФПО : наказ Міністерства освіти і науки України від 10.01.2024 р. № 22. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0022729-24#Text> (дата звернення 24.09.2025).

55. Про внесення змін до стандарту ФПО за спеціальністю 223 Медсестринство : наказ Міністерства освіти і науки України від 17.09.2025 № 1259. URL: <https://mon.gov.ua/npa/pro-vnesennia-zmin-do-standartu-fakhovoi-peredvyshchoi-osvity-zi-spetsialnosti-223-medsestrynstvo-haluzi-znan-22-okhorona-zdorovia-osvitno-profesiinoho-stupenia-fakhovyi-molodshyi-bakalavr-za> (дата звернення 30.09.2025).

56. Про затвердження Переліку закладів ЗСО — учасників основного етапу моніторингу якості початкової освіти у 2024 році : наказ Міністерства освіти і науки України від 13.02.2024 № 161. URL: <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennya-pereliku-zakladiv-zagalnoyi-serednoyi-osviti-uchasnikiv-osnovnogo-etapu-tretogo-ciklu-zagalnoderzhavnogo-zovnishnogo-monitoringu-yakosti-pochatkovoyi-osviti-u-2024-roci> (дата звернення 24.09.2025).

57. Про затвердження стандарту ФПО зі спеціальності 081 Право : Наказ Міністерства освіти і науки України від 27.05.2024 № 762. URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/Fakhova%20peredvyshcha%20osvita/Zatverdzeni.standarty/2024/05/27/081.Pravo-FPO-762.vid.27.05.2024.pdf> (дата звернення 24.09.2025).

58. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII. Відомості Верховної Ради України. 2017. № 38-39. Ст. 380.

59. Про повну загальну середню освіту: Закон України від 16.01.2020 № 463-IX. Відомості Верховної Ради. 2020. № 31. С.226.

60. Про проведення основного етапу третього циклу загальнодержавного зовнішнього моніторингу якості початкової освіти у 2024 році : Наказ Міністерства освіти і науки України від 24.01.2024 № 83. URL: https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/91332/ (дата звернення 24.09.2025).

61. Про професійну освіту : Закон України від 21.08.2025 № 4574-IX. Голос України від 11.09.2025. № 179.

62. Про утворення фахової комісії єдиного державного кваліфікаційного іспиту для ФПО за спец. 273 Залізничний транспорт : наказ Міністерства освіти і науки України від 10.04.2025 р. № 563. URL: <https://mon.gov.ua/npa/pro-utvorennia-fakhovoi-komisii-iedynoho-derzhavnoho-kvalifikatsiinoho-ispytu-za-spetsialnistiu-273-zaliznychnyi-transport-na-rivni-fakhovoi-peredvyshchoi-osvity-na-2025-rik> (дата звернення 24.09.2025).

63. Про фахову передвищу освіту : Закон України від 06.06.2019 № 2745-VIII. Відомості Верховної Ради. 2019. № 30. ст.119.

64. Програма загальнодержавного зовнішнього моніторингу якості початкової освіти : наказ Міністерства освіти і науки України від 24.04.2023 № 473. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0473729-23#Text> (дата звернення 24.09.2025).

65. Проект з підвищення якості освіти в Україні : веб сайт. URL: https://haka.ee/en/haka-naqa-project/?utm_source=chatgpt.com (дата звернення 06.10.2025).

66. Публічне управління: термінол. слов. / Уклад.: В. С. Куйбіда, М. М. Білинська, О. М. Петроє та ін. Київ: НАДУ, 2018. 224 с.
67. Пшенична, Л. Забезпечення якості вищої освіти в контексті імплементації закону України «Про вищу освіту» [Текст] / Л. Пшенична // Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології : науковий журнал / МОН України, Сумський держ. пед. ун-т ім. А. С. Макаренка ; [редкол.: А. А. Сбруєва, М. А. Бойченко, О. Є. Антонова та ін.]. Суми : СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2017. № 2 (66). С. 113–128.
68. Реєстр акредитаційних справ. URL: <https://public.naqa.gov.ua/> (дата звернення 31.10.2025).
69. Рекомендації для підвищення доброчесності у вищій освіті : затв. МОН України 17 квітня 2025 р. URL: <https://mon.gov.ua/news/ministerstvo-osvity-i-nauky-ukrainy-zatverdilo-rekomendatsii-dlia-pidvyshchennia-dobrochesnosti-u-vyshchii-osviti?v=6836fd6ddf6c3> (дата звернення 02.10.2025).
70. Річний звіт Національного агентства із забезпечення якості освіти за 2024 рік. URL: <https://naqa.gov.ua/2025/03/%D1%80%D1%96%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%B9-%D0%B7%D0%B2%D1%96%D1%82-2024/> (дата звернення 25.10.2025)
71. Рябець К. (2025). Державна політика впровадження інноваційних технологій у навчальний процес для забезпечення рівного доступу до освіти. Актуальні проблеми в системі освіти: загальноосвітній заклад середньої освіти – доуніверситетська підготовка – заклад вищої освіти, 1(5), 541–546. <https://doi.org/10.18372/2786-5487.1.20309>.
72. Рябова З. Кваліметричний підхід до оцінювання якості надання освітніх послуг. Адаптивне управління : теорія і практика. Серія : Педагогіка. 2018. Вип. 5 (9). URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/adupped_2018_5_10.
73. Савченко Л. Методологічні засади якості підготовки майбутніх учителів до професійної діяльності. Управління якістю освіти : досвід та інновації : колективна монографія / під заг. ред. Л. Л. Сушенцевої, Н. В. Житник. Дніпропетровськ : ІМАпрес, 2014. С. 290–319.

74. Сігаєва Л. Сучасні підходи до якості освіти : теоретичний аспект. Професійна освіта : методологія, теорія та технології. 2016. Вип. 4. С. 213–229.
75. Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (ESG-2015). Київ : НАЗЯВО. 2021. 48 с.
76. Статут Національного агентства із забезпечення якості освіти : Постанова Кабінету Міністрів України від 15 квітня 2015 року № 244. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/71-2024-%D0%BF#Text> (дата звернення 24.10.2025).
77. Український центр оцінювання якості освіти. Офіційні звіти за 2022–2024 рр. URL: <https://testportal.gov.ua/ofzvit/> (дата звернення 26.09.2025).
78. Управління освіти і науки Тернопільської міської ради: веб сайт. URL: <https://info.osvita.te.ua/natsionalna-stratehiia-dlia-zabezpechennia-iakisnoho-inkliuzyvnoho-navchannia/> (дата звернення: 25.09.2025).
79. Федько А., Федько Ю. Якість освіти як об'єкт управління. Освіта і управління. 2006. № 1. С. 84–87.
80. Філіпова Н. Зміна співвідношення понять «державне управління», «публічне адміністрування», «публічне управління» в системі суспільно-політичної трансформації. Державне управління: удосконалення та розвиток. електрон. наук. фахове вид. 2015. No 6. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=865> (дата звернення: 07.09.2025).
81. Цифрові компетенції як умова формування якості людського капіталу : аналіт. зап. / В. Куйбіда, О. Петроє, Л. Федулова, Г. Андрощук. Київ : НАДУ. 2019. 228 с.
82. Чайка В., Шишак А. Діджиталізація початкової освіти: проблеми і перспективи. Педагогічний альманах: збірник наукових праць. Херсон : КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти», 2021. Вип. 50. С. 38-47.
83. Чаусовська С. Поняття публічних послуг та їх класифікація. Держава та регіони. Серія: Державне управління. Львів, 2017. С. 102–108.
84. Чубінська Н. Характерні риси сутності публічного управління у сфері освіти. Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Державне

управління. Том 32 (71) № 4. 2021. С. 23–26. DOI <https://doi.org/10.32838/TNU-2663-6468/2021.4/04>.

85. Шеломовська, О. (2021). Цифровізація публічного управління вищою освітою в Україні на сучасному етапі державотворення. *Аспекти публічного управління*. 9 (1). С. 47-51. <https://doi.org/10.15421/152161>

86. Шимків І. Моніторинг якості освіти в школах Німеччини другої половини ХХ століття : дис. .канд. пед. наук : 13.00.01. Тернопіль. 2008. 281 с.

87. Що відбувається зі школами на окупованих територіях? : веб сайт. URL:<https://osvitoria.media/experience/shhovidbuvayetsya-zi-shkolamy-na-okupovanyh-terytoriyah/> (дата звернення 26.10.2025).

88. Щоголева Л. Моніторинг якості освіти : теоретико-методологічний аспект. *Педагогічний пошук*. 2014. № 2. С. 36–40.

89. ЮНІСЕФ : веб сайт. URL: <https://www.unicef.org/ukraine/stories/learning-gaps-among-young-ukrainians> (дата звернення: 19.09.2025).

90. AA1000 Stakeholder Engagement Standard [Internet]. (2018). <https://doi.org/10.18870/hlrc.v5i3.244>

91. Bryf za rezultatamy doslidzhennia yakosti orhanizatsii dystantsiinoho navchannia u zakladakh zahalnoi serednoi osvity Ukrainy. (2022). URL: https://sqe.gov.ua/wpcontent/uploads/2022/08/Brief_distance_learning_SQE_SURGe_30.08.2022.pdf (дата звернення 20.10.2025).

92. Conceptualizing Inclusive Education and Contextualizing it within the UNICEF Mission. UNICEF. 2014. URL: https://www.unicef.org/eca/sites/unicef.org.eca/files/IE_Webinar_Booklet_1_0.pdf (дата звернення 20.10.2025).

93. Crone, Eveline A., and Elly A. Konijn. (2018). Media Use and Brain Development during Adolescence. *Nature Communications* 9, no. 588: 1–10. <https://doi.org/10.1038/s41467-018-03126-x>

94. Freeman, R.E. (1984). *Strategic management: A stakeholder approach*. Boston: Pitman. <https://doi.org/10.1017/CBO9781139192675>

95. Global Education Monitoring Report 2020: Inclusion and education: All means all. UNESCO. 2020. URL: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000373718> (дата звернення 20.10.2025).

96. ISO 9001:2015(en). Quality management systems – Requirements. ISO. 2015. URL: <https://www.iso.org/obp/ui/#iso:std:iso:9001:ed-5:v1:en> (дата звернення 19.10.2025).

97. ISO Certify : веб сайт. URL: <https://iso-certify.com/ua/publikatsii/iso-21001-2018-osvitniy-standart-dlya-vdoskonalennya-navchalnykh-protsesiv/> (дата звернення 19.10.2025).

98. PISA-2022: основні результати та висновки. URL: <https://drive.google.com/file/d/18IUvyJ6lue2Az2D5GiMiL5dm65rAuErX/view> (дата звернення 05.09.2025).

99. Reconceptualizing Governance, Discussion Paper 2. The United Nations. New York : United Nations Development Programme, 1997. 93 p.

100. Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area (ESG) https://enqa.eu/wp-content/uploads/2015/11/ESG_2015.pdf (дата звернення 05.09.2025).

101. Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area (ESG). URL https://www.britishcouncil.org.ua/sites/default/files/standards-and-guidelines_for_qa_in_the_ehea_2015.pdf (дата звернення 03.10.2025).

102. Yerevan Communiqué, 2015 https://ehea.info/Upload/document/ministerial_declarations/YerevanCommunique_Final_613707.pdf (дата звернення 05.10.2025).

ДОДАТКИ

Додаток А

Проект змін до Положення про акредитацію освітньо-професійних програм фахової передвищої освіти, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 01.07.2021 №749

Викласти у новій редакції наступні норми.

У розділі I Загальні положення:

абзац третій пункту 2: Метою акредитації є: допомога закладам освіти у визначенні сильних і слабких сторін освітньо-професійної програми **та надання рекомендацій щодо усунення можливих недоліків.**

У розділі II Проведення акредитації:

абзац третій пункту 1: Заклад освіти, який заявив про акредитацію освітньо-професійної програми подає через електронну систему заяву про акредитацію...

абзац перший пункту 4: Усі документи щодо проведення акредитації формуються в акредитаційну справу, яка ведеться в електронній системі.

абзац третій пункту 5 виключити.

пункт 7: Наказ, яким затверджено склад експертної групи, **завантажується в електронну систему.**

пункт 9: З метою попереднього вивчення акредитаційної справи Уповноважена установа **надає доступ через електронну систему** керівнику та членам експертної групи.

Експертна група ознайомлюється з акредитаційною справою та складає чек-лист питань, який завантажується в електронну систему.

З метою належної організації роботи експерта у закладі освіти, не пізніше ніж за один робочий день до його приїзду, керівник закладу освіти **завантажує до електронної системи необхідні додаткові документи відповідно до чек-листа.**

пункт 15: Складений за результатами роботи експертної групи звіт **завантажується її керівником до електронної системи** не пізніше трьох робочих днів після завершення роботи безпосередньо в закладі освіти.

У розділі III Прийняття рішення про акредитацію:

абзац четвертий пункту 1: Акредитаційна комісія складається з двадцяти п'яти осіб, з яких сімнадцять є представниками закладів фахової передвищої освіти, **що пройшли відкритий конкурсний відбір** (слово «вищої» виключити з абзацу).

абзац дев'ятий пункту 1 виключити.

У розділі IV Правовий статус експертів:

Абзац другий пункту 1: Експерти добираються з числа науково-педагогічних, педагогічних працівників закладів **(виключити - вищої та)** фахової передвищої освіти за галуззю знань з урахуванням спеціальності, до якої входить освітньо-професійна програма що акредитується.

У розділі IX Оскарження рішень Служби доповнити розробленим механізмом оскарження з вказанням термінів, порядку розгляду, органу, який розглядатиме скаргу.